

DEMOGRAFSKI RAZVOJ NA OBMOČJU SEVEROVZHODNE SLOVENIJE

UROŠ HORVAT, DANIJEL DAVIDOVIĆ

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Maribor, Slovenija
uros.horvat@um.si, danijel.davidovic@um.si

Prispevek obravnava demografski razvoj Severovzhodne Slovenije na ravni naselij v obdobju od leta 1869 do 2025. Analiza temelji na zgodovinskih in sodobnih popisnih podatkih, ki smo jih v analizi poskusili povezati s fizičnogeografsko in funkcionalno prostorsko členitvijo ter tipologijo naselij. Rezultati kažejo izrazito prostorsko diferenciacijo demografskega razvoja v različnih časovnih obdobjih. Najizrazitejši vzorec je polarizacija med ravninskimi območji z zgodnjimi demografskimi minimumi in kasnejšo rastjo ter vzpetimi območji, kjer je večina naselij dosegla demografski maksimum pred ali kmalu po drugi svetovni vojni, nato pa vstopila v dolgotrajen proces depopulacije. V sodobnosti so prostorski vzorci manj povezani z reliefom ter odražajo vse večji pomen selitvenih procesov in funkcionalnih povezav, ki so povezani s suburbanizacijo v zaledju večjih urbanih središč. Ta se v zadnjem obdobju z ravnin širi v gričevnato zaledje Maribora, Ptuja, Lenarta in Slovenske Bistrice, ne pa tudi v okolici Murske Sobotе. Ugotovitve so skladne s kratkoročnimi demografskimi projekcijami, ki napovedujejo izrazito staranje prebivalstva in druge neugodne demografske trende na t. i. odmaknjenem podeželju, še zlasti v Pomurski statistični regiji. Raziskava potrjuje dolgotrajne prostorske razlike v demografskem razvoju Severovzhodne Slovenije.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.4.2026.3](https://doi.org/10.18690/um.ff.4.2026.3)

ISBN
978-961-299-136-4

Ključne besede:
depopulacija,
suburbanizacija,
demografski trendi,
regionalne razlike,
podeželje,
Maribor

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.4.2026.3](https://doi.org/10.18690/um.ff.4.2026.3)

ISBN
978-961-299-136-4

Keywords:

depopulation,
suburbanization,
demographic trends,
regional differences,
rural areas,
Maribor

DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT IN THE NORTHEASTERN SLOVENIA

UROŠ HORVAT, DANIJEL DAVIDOVIĆ

University of Maribor, Faculty of Arts, Maribor, Slovenia
uros.horvat@um.si, danijel.davidovic@um.si

The paper presents the demographic development in Northeastern Slovenia at the settlement level in the period from 1869 to 2025. The analysis is based on census data, combined with the physical-geographical and functional spatial division and typology of settlements. The results reveal pronounced spatial differentiation of demographic development in different time periods. The most distinctive pattern is the polarization between lowland areas with early demographic minimum and later growth, and upland areas, where most settlements reached their demographic maximum before or shortly after the Second World War, and then entered a long-term process of depopulation. In the most recent period, spatial patterns are less related to relief and reflect the increasing importance of migration processes and functional connections, associated with suburbanization in the hinterland of larger urban centers. In recent times, this has been spreading from the plains to the hilly hinterland of Maribor, Ptuj, Lenart and Slovenska Bistrica, but not in the vicinity of Murska Sobota. The findings are consistent with short-term demographic projections, which predict a pronounced aging of the population and other unfavorable demographic trends, especially in the Pomurje statistical region.

University of Maribor Press

1 Uvod

Območje Slovenije je bilo v zadnjih desetletjih podvrženo številnim družbenim, političnim in ekonomskim spremembam, ki so se odražale tudi na demografskem področju. Nared idr. (2019) ugotavljajo, da so prav demografske spremembe ob globalizaciji, ekonomski varnosti, podnebnih spremembah in prehodu v informacijsko družbo ene od gonilnih sil sprememb. Njihov pomen se kaže tako na globalni kot na regionalni ravni, saj lahko poglobljajo že obstoječe in ustvarjale nove razlike med regijami. Slovenija se že sedaj, predvsem na večjih sklenjenih podeželskih območjih in v nekaterih mestnih predelih, srečuje z izzivi kot so upadanje naravnega prirasta, zmanjševanje deleža mladih, staranje prebivalstva, zmanjševanje delovno aktivnega prebivalstva, manjšanje družin ter spremenjena sestava gospodinjstev (naraščanje enočlanskih in dvočlanskih gospodinjstev), spremenjena prostorska razporeditev prebivalstva (zgoščevanje v urbaniziranih in jedrnih območjih poselitve ter praznjenje v obmejnih in podeželskih območjih) idr. (Nared idr., 2019).

Demografski procesi imajo izjemno pomemben vpliv na poselitev, tako v mestnih kot v podeželskih območjih in povečujejo razlike med razvitimi in gosteje poseljenimi območji ter čedalje obsežnejšimi območji praznjenja (Klemenčič, 1991; Ravbar, 1997). Glavna poselitvena značilnost Slovenije je zelo neenakomerna in razpršena razporeditev prebivalstva, ki je posledica različnih fizično- in družbeno-geografskih dejavnikov. Tradicionalni vzorec poselitve z agrarno prenaseljenostjo na podeželju, predvsem v ravninskih in gričevnatih območjih in v majhnih mestih, se je v 20. stoletju močno spremenil in na to sta vplivala predvsem dva družbeno-geografska procesa.

Prvi je proces industrializacije, ki se je odvijal predvsem v ravninskih območjih in ob glavnih prometnicah, temu pa je sledil proces urbanizacije s selitvijo prebivalstva s podeželja v mesta ter rast mest. To je imelo za posledico, da so se v slovenskem prostoru izoblikovala izrazita območja koncentracije prebivalstva, na drugi strani pa obsežna območja redčenja in depopulacije. Največja depopulacija je bila značilna predvsem za nekatera robna in periferna območja ter za hribovita območja alpskega sveta in dinarskih planot, medtem ko se je delež slovenskega prebivalstva, ki živi na dnu kotlin in ravnin, v 20. stoletju več kot podvojil (Senegačnik, 2012). Proces industrializacije in urbanizacije je bil še posebej intenziven od obdobja druge svetovne vojne do poznih 80. let 20. stoletja, kar je vplivalo na dejstvo, da se je v Sloveniji med letoma 1961 in 1991 število prebivalcev v dveh tretjinah naselij

zmanjšalo, od teh se je v več kot desetini naselij prepolovilo (Perko, 1998). Proces praznjenja podeželja sta v 70. letih nekoliko ublažili pospešena motorizacija, ki je omogočala dnevno migracijo prebivalstva, in politika policentričnega razvoja Slovenije z razvojem manjših razvojnih središč in centralnih naselij.

Čeprav ima Slovenija v primerjavi z drugimi razvitimi državami relativno nizko stopnjo urbanizacije (okoli 56 %), se je v 80. letih 20. stoletja pričel obraten proces preseljevanja prebivalstva iz mestnih središč na njihova obrobja, v predmestja in okolico. Suburbanizacijo so še spodbudile visoke cene in pomanjkanje stanovanj v mestih ter nekoliko slabše ekonomsko stanje v začetku 90. let, kar je imelo za posledico predvsem preseljevanje mlajših družin v suburbana območja v okolici večjih mest in tudi v nekoliko bolj oddaljena podeželska naselja (Senegačnik, 2012), katerih ruralna podoba se je skoraj povsem izgubila (Drozg, 2023). Posledično se je po letu 1991 število prebivalcev v večini slovenskih mest celo zmanjševalo. Horvat (2020) ugotavlja, da so med letoma 2009 in 2018 le Ljubljana, Kranj, Koper in Novo mesto beležili manjše povečanje števila prebivalcev. Zaskrbljujoče je dejstvo, da je bil v vseh, razen v Velenju in Kranju, delež starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več) višji od državnega povprečja (Horvat, 2020).

Podeželje je tako doživelo intenzivno funkcionalno preobrazbo, pri čemer se kaže kot precejšen odsev urbanih območij v preoblikovani pokrajini. Podeželje, bližje urbanih središčem, pridobiva vse več urbanih elementov in se na njem število prebivalcev povečuje, medtem ko se na odmaknjenem (periferem) podeželju nadaljuje proces depopulacije in transformacije kulturne pokrajine. Že v 90. letih je Klemenčič (1991) slovensko podeželje razdelil na tri značilna območja: na območja koncentracije prebivalstva in gospodarstva, na katerem se širi urbanizacija in na njem živi pretežno neagrarno prebivalstvo; na območja praznjenja, na katerem se število prebivalstva konstantno zmanjšuje, zato prihaja do razpada demografske strukture in propada kulturne pokrajine; ter na prehodna območja med obema, na katerega se postopoma širi območje koncentracije oziroma, kjer se manjši urbanizirani otoki prepletajo z manj urbaniziranim zaledjem. Ta tip je značilen predvsem za robne dele ravnin in gričevij.

Razlike med območji koncentracije in praznjenja naj bi bile odraz različnih življenjskih razmer (prevladujoče gospodarske dejavnosti, razporeditve delovnih mest, stopnje brezposelnosti, izobrazbene sestave prebivalstva idr.), neustrezne prometne povezanosti in neenakomerne dostopnosti do družbene infrastrukture

(Nared idr., 2019). Oba procesa, zgoščanje in praznjenje, pogosto spremlja tudi več negativnih posledic. V območjih praznjenja so to depopulacija, opuščanje in zaraščanje kmetijskih površin, razkrajanje infrastrukture in kulturne pokrajine, v območjih zgoščanja pa velika poraba najkakovostnejših zemljišč, zgoščanje gospodarskih dejavnosti in krepitev okoljskih pritiskov v ekološko občutljivih območjih, poenostavitev in osiromašenje krajinske slike nekoč pestrega dolinskega sveta, razpršena urbanizacija, idr. Ob tem slovenske razmere niso izjema, saj se podobni procesi odvijajo tudi drugod v Evropi.

V zadnjih desetletjih je podeželje postalo izrazito polifunkcijski prostor, ki na eni strani zadovoljuje osnovne življenjske potrebe podeželskega prebivalstva, na drugi strani pa postaja pomemben sestavni del življenjskega okolja mestnega prebivalstva (Klemenčič, 2006). Drozg (2023) ugotavlja, da se je mestni način življenja razširil po celotnem ozemlju, njegova pojavnost pa je odvisna predvsem od bližine in velikosti urbanih središč. Ruralno se umika urbanemu, v pokrajini nastajajo novi vzorci poselitve in rabe tal. Nastaja t. i. rurbana pokrajina, ki označuje pokrajino, ki ni ne podeželje, ne mesto, temveč območje s svojsko strukturo v smislu ekonomskih, socialnih in morfoloških značilnosti (Drozg, 2023). Sodobno podeželje tako predstavlja mozaik različnih območij in dejavnosti in tudi demografskih procesov.

Namen prispevka je prikazati demografski razvoj (dinamiko gibanja števila prebivalstva) na območju Severovzhodne Slovenije, ki pretežno sodi med manj razvita in demografsko ogrožena območja v Sloveniji z obsežnim ter prostorsko in funkcijsko diferenciranim podeželskim prostorom. Da bi dopolnili interpretacijo kazalnikov demografskega razvoja smo raziskavo dopolnili z dodatnimi kazalniki. Ker so podatki analizirani na nivoju naselij, smo raziskavo omejili na območji dveh statističnih regij, in sicer na Pomursko in Podravske statistične regije.

2 Območje proučevanja, dodatni kazalniki

Pomurska in Podravska statistična regija skupaj obsegata površino 3.506 km². V obeh skupaj je v začetku leta 2025 živel okoli 445 tisoč prebivalcev (SiStat, 2025), kar predstavlja približno petino prebivalstva Slovenije. Pomurska statistična regija je po površini peta najmanjša statistična regija v državi, v kateri živi okoli 113 tisoč prebivalcev, medtem ko je Podravska statistična regija po površini peta največja v državi, v kateri živi okoli 332 tisoč prebivalcev (od teh okoli 97 tisoč v mestu Maribor).

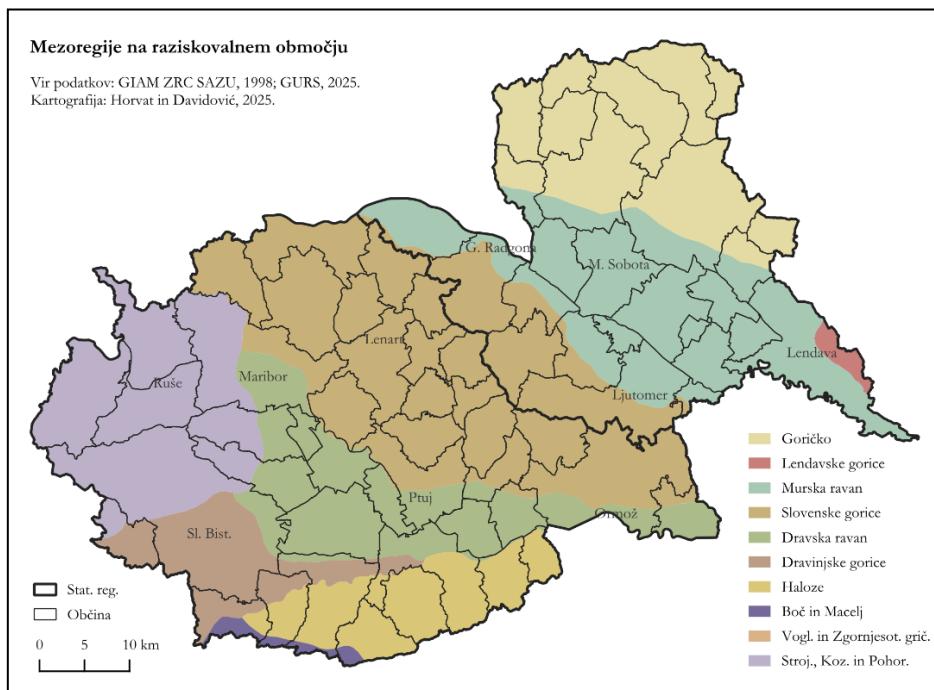
Nared idr., (2019), ki so obravnavali demografske razmere v Sloveniji po občinah in jih razdelil na urbane občine z demografsko rastjo ali upadom ter na ruralne občine z demografsko rastjo ali upadom, ugotavljajo, da območje Pomurske statistične regije zajema 4 urbane občine in 23 ruralnih občin, vse pa so se uvrstile v tip z upadom števila prebivalstva med letoma 2008 in 2017. To uvršča Pomursko statistično regijo med demografsko najbolj ogrožena območja v Sloveniji. Nekoliko boljše so razmere v Podravski statistični regiji, ki zajema 7 urbanih in 34 ruralnih občin. Med urbanimi občinami so štiri (Maribor, Ormož, Ptuj in Ruše) uvrščene v skupino z demografskim upadom, tri (Lenart, Slovenska Bistrica, Miklavž na Dravskem polju) pa z rastjo. Na drugi strani pa med ruralnimi občinami kar 21 občin izkazuje demografski upad in le 13 rast (Nared idr., 2019).

Zaradi velike pokrajinske pestrosti, predvsem pa ciljev raziskave smo statistično analizo opravili na nivoju naselij. V Pomurski statistični regiji je bilo v analizo zajetih 346 naselij v 27 občinah, v Podravski pa 679 naselij v 41 občinah, kar je skupaj 1025 naselij (po stanju iz leta 2025). Zbrali smo podatke o številu prebivalcev po naseljih v vseh dosedanjih popisih prebivalstva (z izjemo leta 1921) in v letu 2025. Ker SURS ne nudi skupne baze podatkov s številom prebivalcev za vsa popisna leta, sta bila Krajevni leksikon Slovenije IV (1980) in Krajevni leksikon Slovenije (1995) osnovna vira podatkov za popise prebivalstva pred letom 1991, za popise prebivalstva od leta 1991 dalje pa posamezne preglednice iz podatkovne baze SiStat SURS.

Na tem mestu je potrebno omeniti glavni problem, s katerim smo se srečali pri vzpostavitvi baze podatkov po naseljih. Skozi celotno obdobje po letu 1869 je prihajalo do številnih sprememb v teritoriju posameznih naselij. Nekatera naselja so se združila s sosednjim večjim naseljem in ne obstajajo več (npr. naselje Košaki se je kot zadnje priključilo mestu Maribor, mesto Ptuj je priključilo kar 10 sosednjih naselij, mesto Slovenska Bistrica je priključilo dele več sosednjih naselij idr.), iz nekaterih naselij je nastalo več naselij (npr. iz naselja Ranče se je izločilo novo naselje Šestdobe, iz naselja Malo Tinje se je izločilo naselje Radkovec, po letu 2000 je več nekdanjih zaselkov v vzhodnem delu Slovenskih goric dobilo status naselja idr.), nekatera naselja so nastala iz delov več sosednjih naselij (npr. naselje Sv. Duh na Ostrem vrhu, Nova Gora nad Slovensko Bistrico idr.), nekatera naselja so spremenila ime (npr. Videm v Sv. Jurij ob Ščavnici, Gradišče v Slovenskih goricah v Sv. Trojica idr.), tako da je vzpostavitev baze podatkov na osnovi seznama naselij v letu 2025 predstavljala poseben izziv, ki na koncu pri vseh naseljih ni bil povsem razrešljiv. Posledično se na nekaterih mestih v kartografskem gradivu (za nekatera

naselja), kjer ni bilo mogoče pridobiti verodostojnega podatka v celotnem časovnem nizu, pojavljajo bele lise.

Ker so rezultati analize podatkov po naseljih lahko precej razdrobljeni, smo jih želeli združiti na višji nivo, pri čemer smo menili, da ne bi bil smiseln nivo občin, saj je teh po sprejemu zakonodaje o lokalni samoupravi nastalo kar 68, poleg tega pa nas je v prvi vrsti zanimala tudi interpretacija rezultatov na nivoju **fizičnogeografskih regij**, s katero bi lahko iskali stopnjo povezanosti demografskega razvoja z nekaterimi naravno-geografskimi dejavniki (predvsem z vplivom osnovnih reliefnih oblik in posledično različnih pokrajinsko-ekoloških območij). V zadnjih desetletjih je nastalo več fizično-geografskih regionalizacij Slovenije, ki so poskušale razdeliti območje Slovenije na čim bolj homogene dele geografske stvarnosti (pokrajine) oziroma na značilna pokrajinsko-ekološka območja z upoštevanjem kombinacije učinkov različnih pokrajinskih dejavnikov (Natek in Žiberna, 2004), ki vse v osnovi sledijo členitvi Slovenije glede na pojavnost osnovnih reliefnih oblik (ravnina, gričevje, hribovje, gorovje idr.) kljub vsej svoji kompleksnosti.

Slika 1: Fizičnogeografske regije na območju Severovzhodne Slovenije.

Vir: lasten (na osnovi podatkov GIAM ZRC SAZU, 1998).

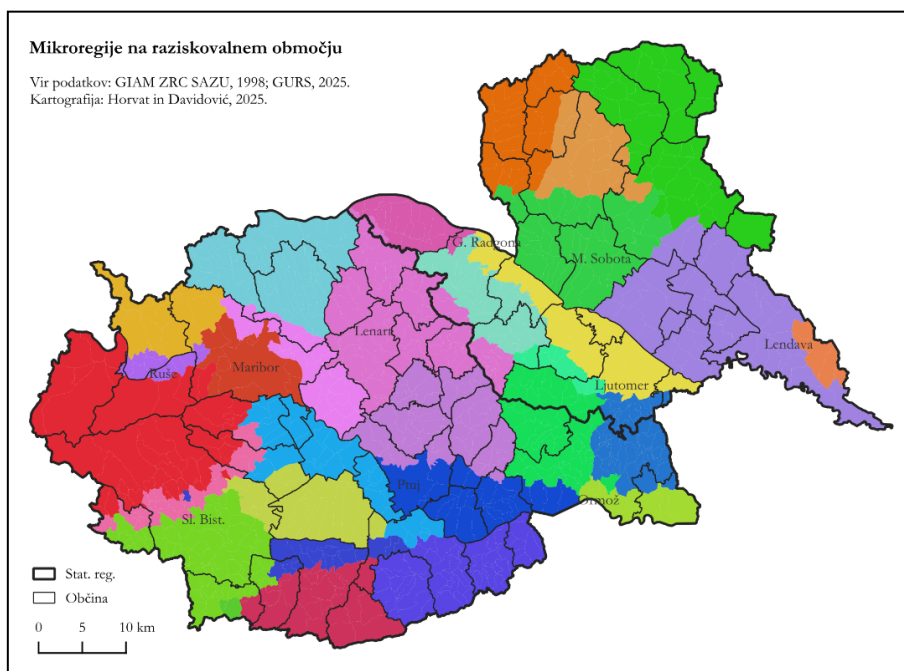
Za namen raziskave smo izbrali regionalizacijo, ki so jo izdelali sodelavci GIAM ZRC SAZU (Slika 1), in je bila uporabljena v monografiji Slovenija, pokrajine in ljudje iz leta 1998 (Natek in Žiberna, 2004). Glede nanjo območje osrednjega dela Pomurske statistične regije predstavlja ravninska Murska ravan, obrobne dele pa gričevnato območje Goričkega na severu, Lendavskih gorici na vzhodu ter vzhodni del Slovenskih gorici na zahodnem in južnem delu statistične regije. Na območju Podravske statistične regije se v vzhodnem delu nadaljuje gričevnato območje Slovenskih gorici, v osrednjem delu je ravninska Dravska ravan, v južnem delu gričevnato območje Dravinjskih gorici in Halozi, na zahodnem delu pa Podravska statistična regija prehaja iz subpanonske v subalpski del Slovenije, in sicer v hribovito območje Kozjaka in Pohorja ter na skrajnem jugu na obronke Boča.

Že pri pripravi gradiva za zgoraj navedeno monografijo so sodelavci Oddelka za geografijo na tedanji Pedagoški (sedanji Filozofski) fakulteti v Mariboru pripravili bolj podrobno členitev SV Slovenije, ki je v osnovi temeljila na fizično-geografskih regijah GIAM ZRC SAZU, ter te členila v manjše regije (**mikroregije**) na podlagi naravnogeografskih in nekaterih družbeno-geografskih razlik; pri slednjih predvsem na podlagi prostorske orientiranosti, historičnih členitev in gravitacije posameznih delov bližnjim centralnim naseljem (Slika 2).

Razen Lendavskih gorici in Boča, ki sta najmanjši mezoregiji, so bile vse druge razdeljene na več manjših enot. Goričko na Zahodno, Osrednje in Vzhodno Goričko, prav tako Slovenske gorice, ki pa smo jih v nadaljevanju razčlenili še na manjše funkcionalne celote (Zahodne Slovenske gorice in Mariborske gorice; Osrednje Slovenske gorice, Radgonsko-Kapelske gorice in Ptuijske gorice; Zahodne in Vzhodne Ljutomersko-ormoške gorice), Murska ravan na Ravensko, Dolinsko, Apaško polje in Mursko polje, Dravsko ravan na Dravsko polje (pa še na njegov severni in vzhodni del ter osrednji del), Ptuijsko polje ter Dobravo s Središkim poljem, Haloze na Gozdnate in Vinorodne Haloze, Dravinjske gorice na Dravinjske gorice, Podpohorske gorice in Savinsko, itd. Kot posebno regijo smo v tej (hibridni) členitvi na mikroregije izločili mestno območje Maribora, ki izstopa po vseh svojih značilnostih, obenem živi v njej skoraj tretjina vsega prebivalstva Podravske statistične regije.

Potrebno je tudi opozoriti, da so bile meje navedenih in v nadaljevanju uporabljenih mikroregij prilagojene mejam naselij, pri čemer so bila robna naselja uvrščena v določeno mikroregijo na osnovi lokacije večine poseljenega dela naselja. V statistični

obdelavi smo torej 1025 naselij v SV Sloveniji razporedili v 30 fizičnogeografskih mikroregij. Ob vsaki regiji je v grafikonih zapisano tudi število naselij v regiji, ki se giblje od 5 naselij v Lendavskih gorica in 9 v Dobravi s Središkim poljem do 67 v Zahodnih in 98 v Osrednjih Slovenskih gorica (opomba: v priloženih grafikonih smo prikazali samo 29 mikroregij, saj smo regijo Boč, v katero sta bili zajeti samo 2 naselji, priključili Gozdnatim Halozam). Tovrstna prilagoditev fizično-geografske regionalizacije mejam naselij sicer nekoliko odstopa od dejanske fizično-geografske regionalizacije, vendar kljub temu daje uporabne rezultate za potrebe te raziskave.

Zahodno Goričko	Vzhodne Ljutomersko-Ormoške gorice	Dravsko polje (osrednji del)
Osrednje Goričko	Zahodne Ljutomersko-Ormoške gorice	Dravsko polje (severni in vzhodni del)
Vzhodno Goričko	Zahodne Sl. gorice	Dravska dolina
Ravensko	Osrednje Sl. gorice	Pohorje
Dolinsko	Ptujske gorice	Kozjak
Lendavske gorice	Ptujsko polje	Podpohorske gorice
Mursko polje	Vinorodne Haloze	Dravinjske gorice
Apasško polje	Gozdnate Haloze	Savinjsko
Radgonsko-Kapelske gorice	Mariborske gorice	Dobrava in Središko polje
Spodnja Ščavniška dolina	Maribor (mestno območje)	Boč

Slika 2: Členitev na mikroregije na osnovi fizično-geografskih regij in mej naselij na območju Severovzhodne Slovenije.

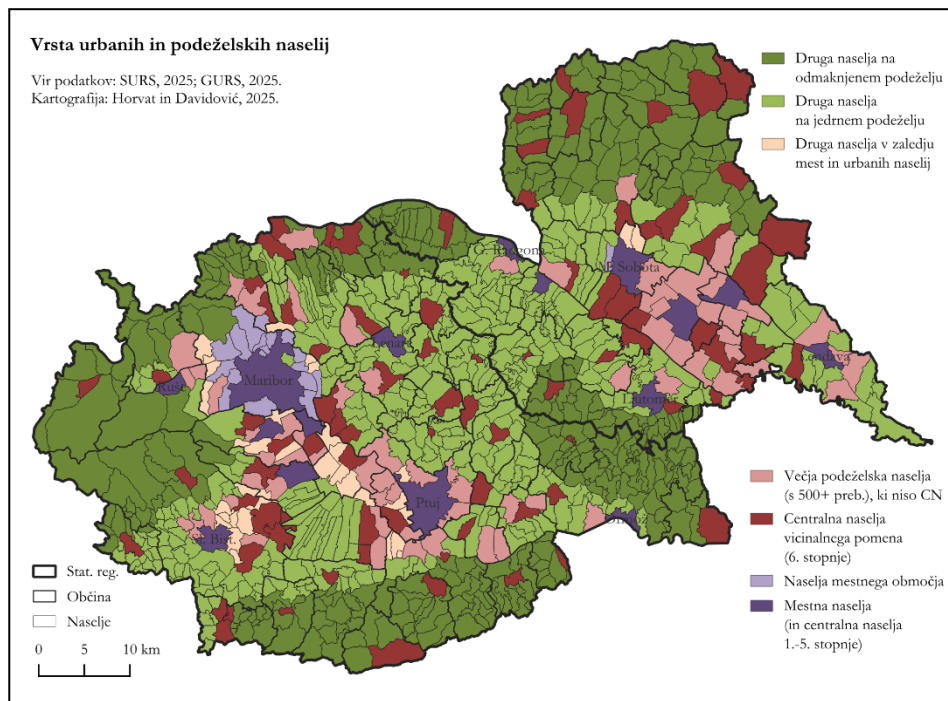
Vir: lasten.

Poleg ugotavljanja razporejenosti vrednosti analiziranih kriterijev demografskega razvoja z uporabljenimi fizično-geografskimi mikroregijami smo želeli ugotovljati tudi stopnjo povezanost analiziranih demografskih gibanj z nekaterimi **drugimi družbeno-geografskimi dejavniki**. Želeli smo ugotoviti, kako se demografski razvoj odraža v različnih vrstah naselij in območij ter pri tem upoštevali velikost naselja glede na število prebivalcev, vrsto urbanih in podeželskih naselij (v kombinaciji s sistemom centralnih naselij), t. i. »demografsko ogrožena naselja«, naselij glede na gostoto cestnega omrežja in na koncu tudi glede na delež starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več).

Pri določitvi **vrste urbanih in podeželskih naselij** (Slika 3) smo se naslonili na več dokumentov in pripravili nekakšno hibridno klasifikacijo naselij glede na značilnosti, funkcije in lego naselij. Izhodišče pri klasifikaciji so predstavljala mestna in centralna naselja v regiji. Mestna naselja in naselja mestnih območij smo opredelili na osnovi seznama, ki ga vodi SURS na osnovi statistične opredelitve naselij iz leta 2003 (SURS 2013). Primerjali smo ga s seznamom centralnih naselij po stopnji centralnosti (Nared idr., 2017) in ugotovili, da so bila vsa centralna naselja 1. (mednarodnega pomena), 2. (nacionalnega pomena), 3. (regionalnega pomena) in 4. stopnje (medobčinskega pomena) na območju SV Slovenije po seznamu SURS (2013) opredeljena tudi kot mestna naselja. Prav tako so bila kot mestna naselja opredeljena tudi vsa centralna naselja 5. stopnje (lokalnega pomena) z izjemo Šentilja, Lovrenca na Pohorju in Odrancev. SURS na območju SV Slovenije tako opredeljuje 16 mestnih naselij in 17 naselij mestnega območja (med katerimi so vsa, razen enega, v okolici mesta Maribor). Skupaj predstavljajo 3,3 % vseh naselij na obravnavanem območju in v njih živi okoli 41,6 % vsega prebivalstva, pri čemer samo v mestu Maribor živi okoli 21,8 % vsega prebivalstva v SV Sloveniji.

Posebno kategorijo na karti predstavljajo centralna naselja vicinalnega pomena (to so centralna naselja 6. stopnje) kot jih opredeljujejo Nared idr. (2017). V SV Sloveniji jih je 84 ter predstavljajo 8,2 % vseh naselij, v njih pa živi 13,9 % prebivalstva. Nared idr. (2017) ugotavljajo, da imajo med njimi na podeželskih območjih pomembno vlogo zlasti novonastala občinska središča in večja naselja, ki so nastala kot posledica policentričnega razvoja. Nekatera naselja v manj urbaniziranih predelih države so prav zaradi tega nadpovprečno opremljena glede na njihovo velikost, število prebivalcev in opremljenost s funkcijami. Kot posebno kategorijo smo opredelili tudi druga večja podeželska naselja z več kot 500 prebivalci, ki niso opredeljena kot centralna naselja, vendar pa lahko, predvsem glede na velikost, predstavljajo

potencial za razvoj centralnih dejavnosti oziroma v zaledju urbanih naselij v veliki meri predstavljajo naselja na območju širjenja širše suburbanizacije. Našteli smo jih 69, predstavljajo 6,7 % vseh naselij, v njih pa živi okoli 11,8 % prebivalcev SV Slovenije. Skoraj vsa naselja se nahajajo v ravninskih delih in v zaledju večjih mest.

Slika 3: Vrsta urbanih in podeželskih naselij na območju Severovzhodne Slovenije.

Vir: lasten (na osnovi podatkov Statistični letopis RS, 2013; Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050, 2023).

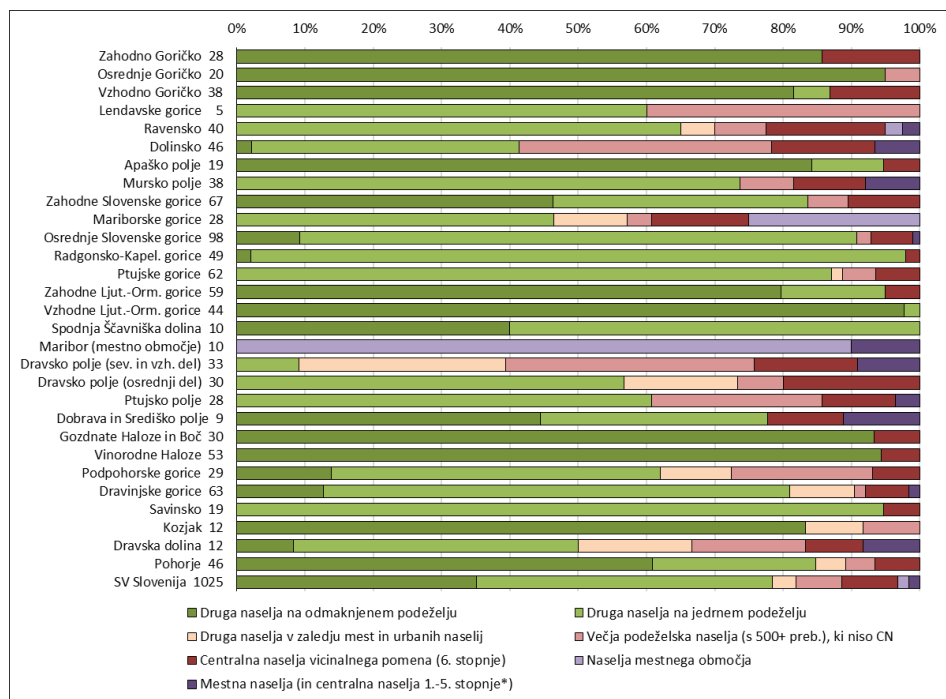
Vsa ostala podeželska naselja v SV Sloveniji smo na tej hibridni karti (Slika 3) na osnovi opredelitve vrste podeželja z vidika usmerjanja in načrtovanja prostorskega razvoja iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050 (Bartol idr., 2023) razdelili v tri skupine podeželskih naselij:

- druga naselja na t. i. oddaljenem podeželju, ki je zaradi svoje geografske lege oddaljeno od večjih središč in ga najbolj zaznamujejo procesi krčenja, tako z demografskega kot tudi z gospodarskega vidika.
- druga naselja na t. i. jedrnem podeželju, ki je razvojno vitalno, čeprav ponekod zaznamovano z omejenimi dejavniki za razvoj primarnih dejavnosti, s krčenjem

zaradi demografskih sprememb, predvsem staranjem, z odmaknjenostjo od središč.

- druga naselja v zaledju mest in urbanih naselij, ki ga označuje visoka raven gospodarskega in prostorskega prestrukturiranja v povezavi z raznovrstnimi dejavnostmi. Teh naselij je v tej klasifikaciji relativno malo, saj se prekrivajo z večjimi naselji (z več kot 500 prebivalci) in centralnimi naselji na območju ravnin v okolici Maribora, Ptuja, Murske Sobote in Slovenske Bistrice.

Največjo skupino naselij v SV Sloveniji predstavljajo druga naselja, ki ležijo na območju t. i. jedrnega podeželja, saj jih je kar 444 oziroma 43,3 % vseh in v njih živi 18,9 % prebivalstva. Obrobna naselja v perifernem gričevju in hribovju so se večinoma uvrstila v skupino drugih naselij na t. i. odmaknjenem podeželju. 360 teh naselij predstavlja 35,1 % vseh naselij v regiji, v njih pa živi 11,8 % vsega prebivalstva.

Slika 4: Delež naselij glede na vrsto urbanih in podeželskih naselij po regijah na območju Severovzhodne Slovenije.

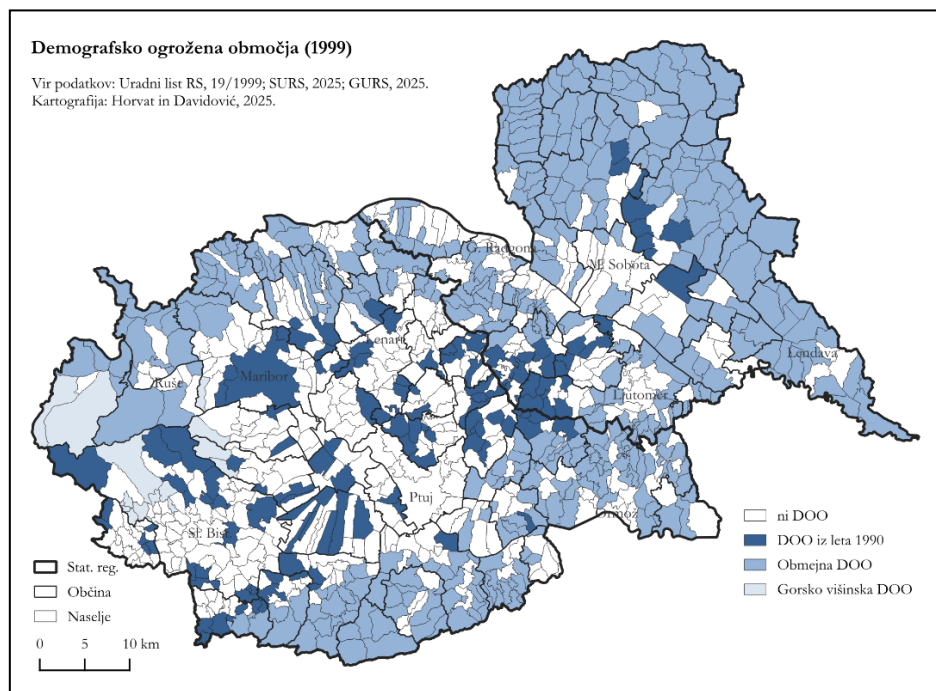
Vir: lasten (na osnovi podatkov Statistični letopis RS, 2013; Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050, 2023).

Med regijami z najvišjimi deleži posameznih vrst naselij izstopajo vse tri regije na Goričkem, obe regiji v Halozah, obe regiji v Ljutomersko-Ormoških goricah in Kozjak, kjer je bilo več kot 80 % vseh naselij opredeljenih kot naselja na odmaknjem podeželju, na Pohorju pa je bilo tako opredeljenih okoli 60 % naselij (Slika 4). Med večjimi regijami Osrednje Goričko ni imelo nobenega centralnega naselja 6. stopnje, na zahodnem Goričkem so štirje, na vzhodnem pa pet. Ni bilo prav tako nobenega centralnega naselja 6. stopnje v Vzhodnih Ljutomerskih-Ormoških goricah, v Zahodnih so trije, v Vinorodnih Halozah prav tako trije, v Gozdnatih pa dva. Prav tako na Kozjaku ni nobenega centralnega naselja 6. stopnje.

Osrednji del SV Slovenije predstavlja urbano in suburbano območje med Mariborom, Ptujem in Slovensko Bistrico. Poleg mestnega območja Maribora izstopa območje severnega in vzhodnega dela Dravskega polja, kjer več kot 90 % naselij predstavljajo naselja, ki so centralna naselja, naselja z več kot 500 prebivalci (niso centralna naselja) ali druga naselja v zaledju mest in urbanih območij. Na Dolinskem je tovrstnih naselij več kot 50 %, predvsem na račun naselij z več kot 500 prebivalci. Izstopa tudi območje okoli Ptuja in Slovenske Bistrice. Preostalo območje SV Slovenije je opredeljeno kot območje jedrnega podeželja in med regijami z najvišjimi deleži tovrstnih naselij (med 60-90 %) izstopajo Ravensko, Mursko polje, Ptujsko polje, osrednji del Dravskega polja, Osrednje Slovenske gorice, Radgonsko-Kapelske gorice, Ptujске gorice, Dravinjske gorice in Savinjsko. Občinska središča v teh regijah so v večini primerov opredeljena kot centralna naselja 6. stopnje.

Neenakomeren demografski in ekonomski razvoj Slovenije je že v preteklosti privedel do sprejetja vrste ukrepov, ki naj bi pomagali usmerjati regionalni razvoj v smeri zmanjševanja razlik med posameznimi območji. V obdobju med letoma 1971 in 1990 je bilo sprejetih več zakonov za pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja. Zakoni so s pomočjo kriterijev razvitosti proizvodjalnih sil, gospodarske infrastrukture in življenjskega standarda, opredeljevali t. i. »manj razvita območja«. Zakon iz leta 1990 je na podlagi rasti prebivalstva in indeksa staranja prebivalstva opredelil t. i. »demografsko ogrožena območja«. Za **demografsko ogrožena naselja** so se štela naselja, v katerih izbrana kriterija nista dosegala 25 % vrednosti povprečja Slovenije oziroma sta bila za najmanj 25 % manj ugodna od državnega povprečja (Horvat, 1991; Kušar, 2005). Sestavni del demografsko ogroženih območij so bila tudi naselja v desetkilometrskem pasu ob meji, do ukrepov iz tega zakona pa so bila upravičena tudi naselja, ki so jih opredelili kot gorsko višinska območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo. Na osnovi seznamov

naselij, objavljenih v Uradnem listu (Uradni list RS št. 19/1999) je bila narejena Slika 5, ki prikazuje demografsko ogrožena naselja na območju SV Slovenije. Podatki kažejo, da je v letu 2025 v naseljih, ki so bila opredeljena kot demografsko ogrožena območja, živel kar 48,4 % prebivalstva SV Slovenije (28 % v demografsko ogroženih naseljih, ki so bila opredeljena po zakonodaji iz leta 1990 ter 20,0 % v obmejnih in 0,4 % v gorsko-višinskih demografsko ogroženih naseljih).

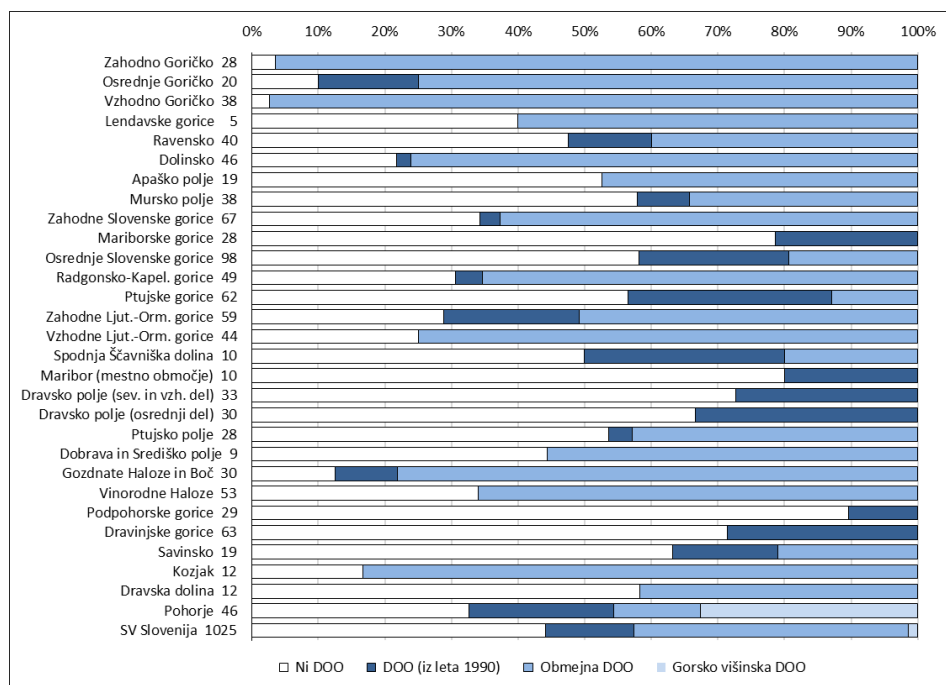

Slika 5: Demografsko ogrožena naselja na območju SV Slovenije v letu 1999.

Vir: lasten (na osnovi podatkov Uradni list RS, 19/1999).

Ker so bila v demografsko ogrožena območja v veliki meri vključena tudi naselja v obmejnem pasu, se na območju SV Slovenije med demografsko ogrožena naselja uvršča kar 56 % vseh naselij; 13,3 % jih je opredeljenih kot demografsko ogrožena naselja po zakonodaji iz leta 1990, 41,2 % na osnovi lege v desetkilometrskem pasu in 1,5 % na osnovi lege v gorsko-višinskih območjih. Slednja so v SV Sloveniji zastopana le na območju Pohorja, zato smo jih v nadaljevanju opredelili kot hribovita območja. Med regijami z najvišjim deležem demografsko ogroženih naselij (Slika 6) po vseh treh kategorijah izstopajo Zahodno (96,4 % vseh naselij) in Vzhodno Goričko (97,4 %), Gozdnate Haloze in Boč (87,5 %), Kozjak (83,3 %), z

70-80 % vseh naselij še regije Dolinsko, ter Zahodne in Vzhodne Ljutomersko-Ormoške gorice. Izven desetikilometerskega obmejnega pasu izstopajo z največ demografsko ogroženih naselij regije Dravsko polje (v osrednjem delu kar 33,3 % vseh naselij, v obrobnem delu pa 27,3 %), Ptujске gorice (30,6 %) in Dravinjske gorice (28,6 %). Na primeru Dravskega polja in mestnega območja Maribora lahko vidimo, da so nekatera ravninska območja na eni strani območja z najnižjim deležem naselij, ki niso opredeljena kot demografsko ogrožena naselja, obenem je med njimi tudi dokaj visok delež takih naselij. Demografsko ogroženo naselje je tudi mesto Maribor, saj izkazuje slabe demografske razmere že vse od leta 1981 (Horvat, 2020).

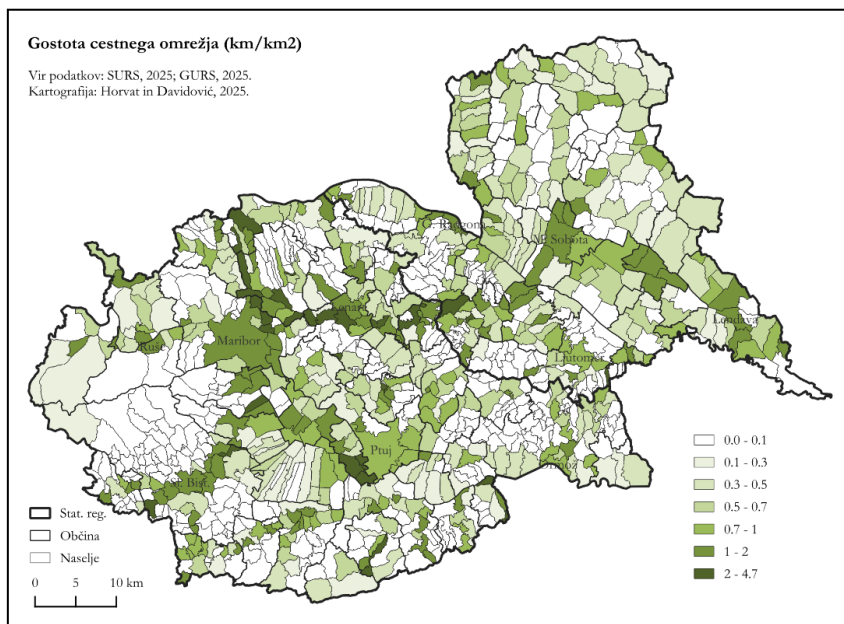

Slika 6: Delež demografsko ogroženih naselij po regijah na območju SV Slovenije v letu 1999.

Vir: lasten (na osnovi podatkov Uradni list RS, 19/1999).

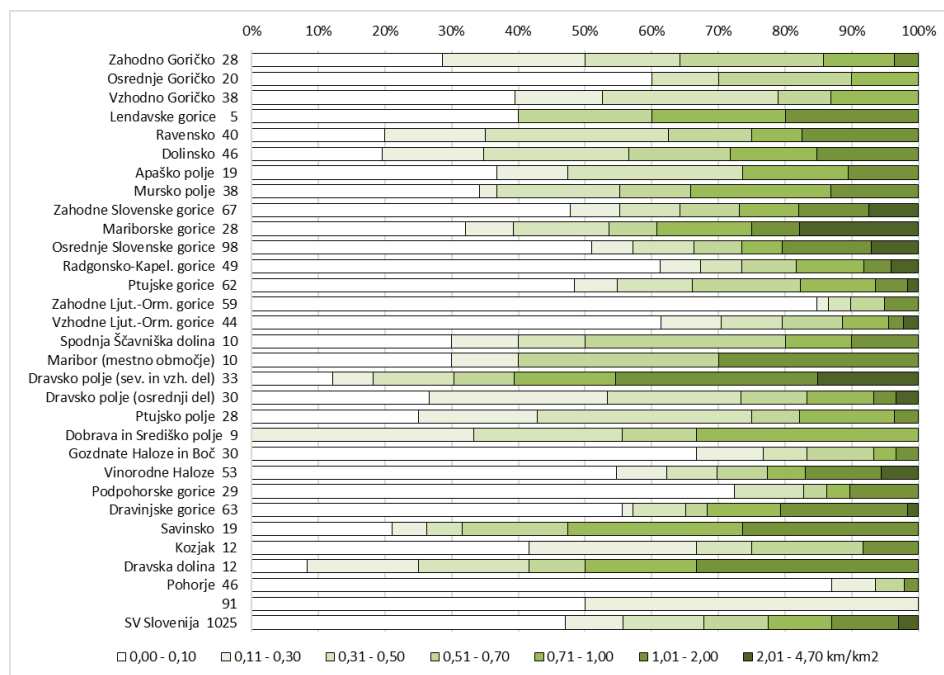
V Sloveniji smo po osamosvojitvi intenzivno razvijali predvsem osebni cestni promet, kar je v mnogih primerih privedlo do spremembe potovalnih navad prebivalstva in posledično do močnega porasta prevoza po cestah. Do nedavnega je sicer veljalo, da je razvito prometno omrežje temeljni predpogoj za gospodarski razvoj, za poselitev določenega območja, in da močno vpliva na kakovost bivanja. V zadnjem času se je z razvojem novih tehnologij, novih načrtovalskih pristopov in z

upoštevanjem trajnostnih načel, odnos do prometa in prometnih ureditev pričel spreminjati. V analizi smo želeli ugotoviti vpliv prometa na demografski razvoj v različnih območjih, predvsem pri koncentraciji prebivalstva ob glavnih prometnicah. Uporabili smo kazalnik **gostote cestnega omrežja**, ki prikazuje obseg cestne infrastrukture v posameznem naselju glede na velikost naselja ($\text{km cest}/\text{km}^2$). Glavni dejavniki, ki vplivajo na gostoto cestnega omrežja so gostota prebivalstva, razpršenost poselitve, razgibanost terena in vrsta rabe tal (predvsem gozdnatost). Podatki kažejo, da na območju SV Slovenije prevladujejo naselja z izrazito nizko gostoto cestnega omrežja (do $0,1 \text{ km cest}/\text{km}^2$), ki jih je kar 47 %, medtem ko je naselij z gostoto $1\text{-}2 \text{ km cest}/\text{km}^2$ okoli 10 %, z $2\text{-}4,7 \text{ km cest}/\text{km}^2$ je le 3 % naselij (Slika 7). Nahajajo se predvsem ob avtocestnem križu od Maribora proti Šentilju in Murski Soboti ter med Mariborom, Ptujem in Slovensko Bistrico. Najvišjo gostoto cestnega omrežja, glede na navedeno, izkazujejo urbana območja in območja skozi katera potekajo glavne prometnice. Med večjimi regijami izstopajo predvsem S in V del Dravskega polja s 60,6 % vseh naselij z več kot $0,7 \text{ km cest}/\text{km}^2$, Mariborske gorice (39,3 %), Dravinjske gorice (31,7 %) in Mursko polje (34,2 %), z visokimi deleži pa tudi nekatere manjše regije, skozi katere poteka povezovalno cestno omrežje (npr. Savinska in Dravska dolina) (Slika 8).

Slika 7: Gostota cestnega omrežja po naseljih na območju SV Slovenije v letu 2025.
 Vir: lasten (na osnovi podatkov GURS, 2025).

Na drugi strani z najnižjo gostoto cestnega omrežja (do 0,1 km cest/km²) izstopajo periferna gričevnata in hribovita območja. Z več kot 80 % tovrstnih naselij izstopata regiji Pohorje (87,0 %) in Zahodne Ljutomersko-Ormoške gorice (84,7 %), z med 60-73 % naselij pa še Osrednje Goričko, Radgonsko-Kapelske gorice, Vzhodne Ljutomersko-Ormoške gorice, Gozdnate Haloze in Boč ter Podpohorske gorice.

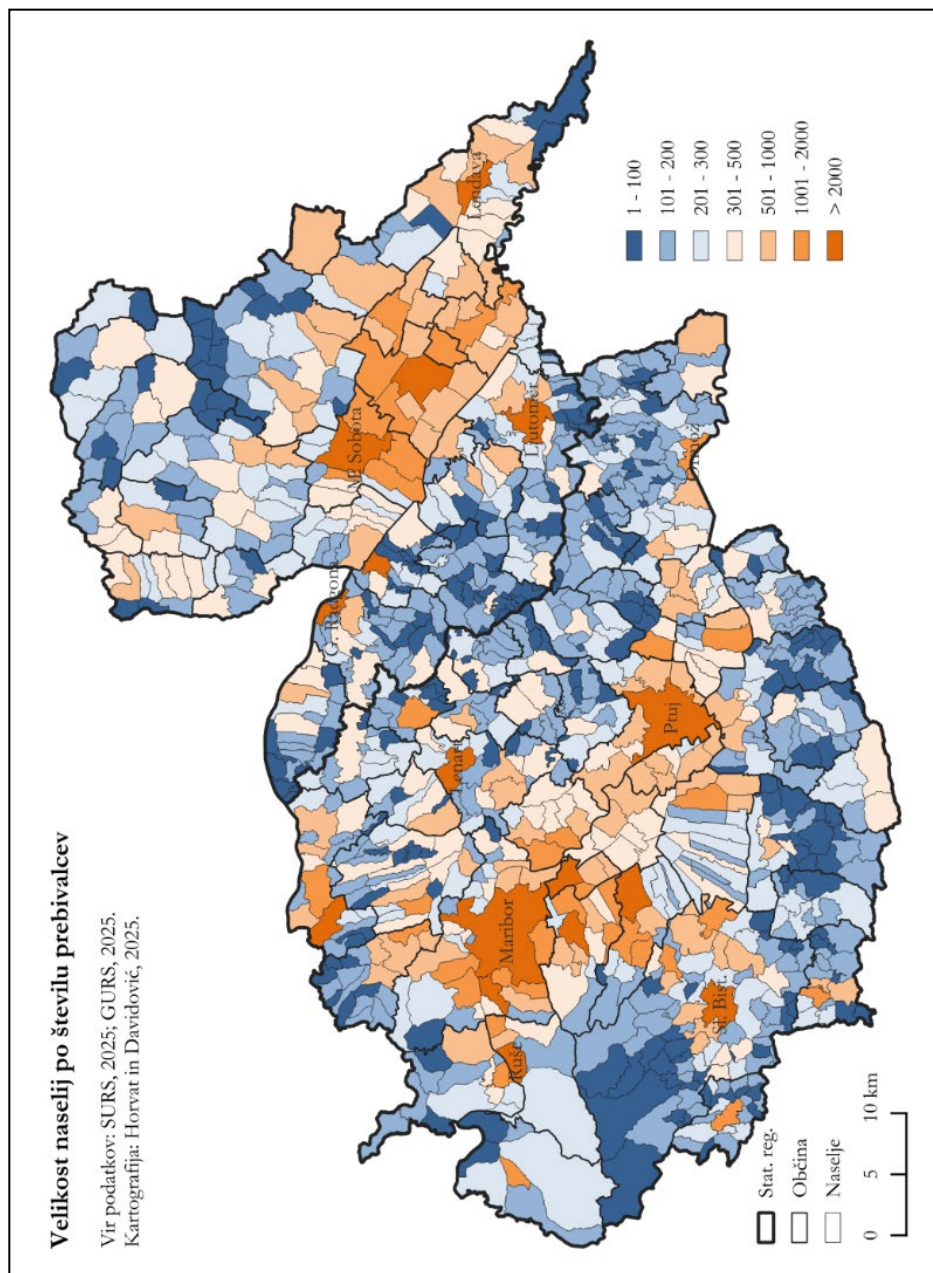

Slika 8: Delež naselij glede na gostoto cestnega omrežja po regijah na območju SV Slovenije v letu 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov GURS, 2025).

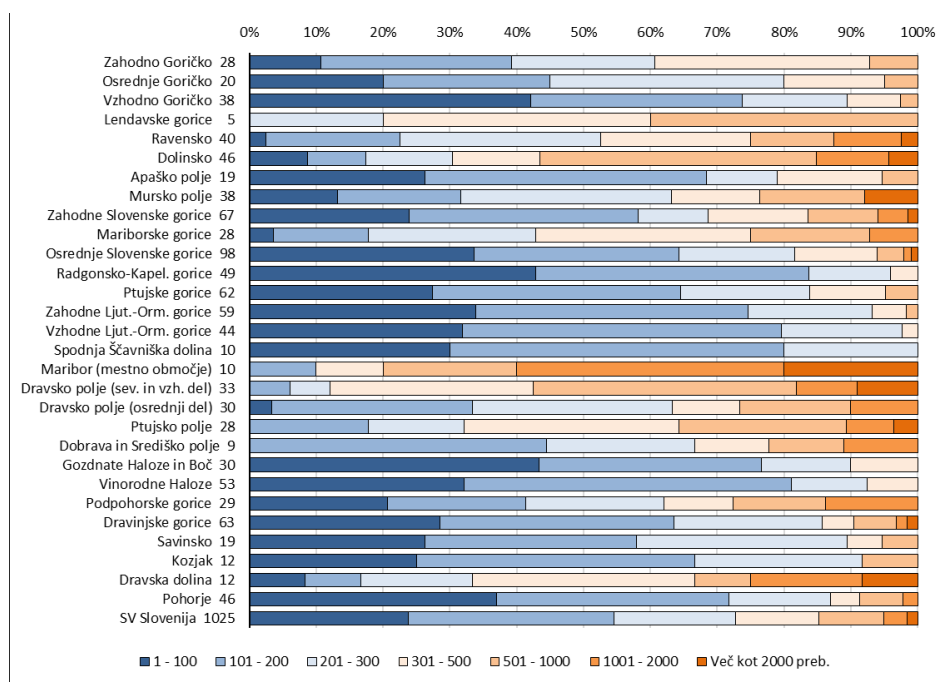
3 Število prebivalcev v naseljih v letu 2025

Eden od pomembnih kazalnikov demografskega razvoja je **velikost naselij** oziroma **število prebivalcev v naselju**. V Sloveniji je bilo na začetku leta 2024 zabeleženih več kot šest tisoč naselij, med katerimi je v četrtini naselij živel manj kot 50 prebivalcev, v skoraj polovici (47,7 %) pa manj kot 100 (SURS, 2025a). Za SV Slovenijo je značilna večja gostota poseljenosti, kot je povprečje države, zato je majhnih naselij (z do 100 prebivalci) precej manj; v letu 2025 predstavljajo le četrtino vseh naselij (23,8 %). Najbolj pogosto so zastopana naselja z 101 do 200 prebivalci (30,7 %), pomemben del (18,2 %) naselij ima med 201 in 300 prebivalcev (Slika 9).

Slika 9: Velikost naselij glede na število prebivalcev v letu 2025 v SV Sloveniji.
Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Majhna naselja (z do 100 prebivalci) so najbolj (z več kot 37 % naselij) zastopana na Vzhodnem Goričkem, v Radgonsko-Kapelskih goricah, Gozdnatih Halozah in na Pohorju (Slika 10). Gričevnato območje na splošno izstopa z manjšimi naselji (**z do 200 prebivalci**), saj se v to kategorijo uvršča kar 73-84 % vseh naselij v Radgonsko-Kapelskih goricah, Vzhodnih Ljutomersko-Ormoških goricah, Gozdnatih in Vinorodnih Halozah ter na Vzhodnem Goričkem. Visok delež predstavljajo tudi na Pohorju. Srednje velika naselja **z med 201 in 500 prebivalci** so najbolj (s 50-60 % naselij) zastopana na Zahodnem in Osrednjem Goričkem, v Lendavskih goricah, Mariborskih goricah ter na Ravenskem in v Dravski dolini (Slika 9, Slika 10).

Slika 10: Delež naselij glede na število prebivalcev v letu 2025 po regijah v SV Sloveniji.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

V ravninskih območjih so z višjimi deleži zastopana **večja naselja (z med 501 in 2000 prebivalci)**. Z več kot 40 % vseh tovrstnih naselij v regiji izstopajo Dolinsko, S in V del Dravskega polja, Mariborsko mestno območje in Ptujsko polje. Zanimivo je, da tako velikih naselij sploh ni v Radgonsko-Kapelskih goricah, Vzhodnih Ljutomersko-Ormoških goricah ter v Gozdnatih in Vinorodnih Halozah.

Velikih naselij (z več kot 2000 prebivalcev) je v SV Sloveniji le 16. Izstopa mesto Maribor z okoli 97 tisoč prebivalci, večja naselja pa so še Ptuj (z okoli 18,3 tisoč prebivalcev), Murska Sobota (11 tisoč), Slovenska Bistrica (8,4 tisoč), Miklavž na Dravskem polju (4,5 tisoč) in Ruše (4,2 tisoč). 3-4 tisoč prebivalcev imajo Lenart, Ljutomer in Gornja Radgona, 2-3 tisoč pa Rače, Lendava, Spodnje Hoče, Beltinci, Šentilj v Slovenskih goricah, Radenci in Limbuš. Vsa večja naselja, z izjemo Lenarta in Šentilja, so v ravninskem območju. Regije z več kot dvema velikima naseljema so le štiri; Mestno območje Maribora, S in V del Dravskega polja, Mursko polje in Dolinsko.

Preglednica 1: Delež naselij glede na število prebivalcev v letu 2025 in po dodatnih kazalnikih.

Število prebivalcev 2025	1-100	101-200	201-300	301-500	501-1000	1001-2000	2000 +
Relief:							
– ravnina	8,5	19,6	19,6	18,5	22,1	8,1	4,8
– gričevje	29,3	34,5	17,9	11,0	5,1	1,9	0,4
– hribovje	34,4	37,7	16,4	3,3	6,6	1,6	0,0
DOO:							
– ni demografsko ogroženo naselje	16,6	25,0	17,9	15,5	15,7	6,2	3,1
– DO naselje iz 1990 in hribovito DO naselje	31,1	36,4	18,5	9,3	2,0	2,0	0,7
– obmejno demografsko ogroženo naselje	28,9	34,8	18,5	10,4	5,9	1,2	0,2
Naselja:							
– drugo podeželsko naselje (odmaknjeno podeželje)	34,7	43,6	13,9	7,5	0,3	0,0	0,0
– drugo podeželsko naselje (jedrno podeželje)	26,4	31,5	26,6	15,5	0,0	0,0	0,0
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in n. okoli mest	1,9	8,7	10,6	12,5	55,8	10,6	0,0
– centralno naselje 6. stopnje	0,0	8,3	7,1	19,0	42,9	21,4	1,2
– mestno naselje in naselje mestnega območja	0,0	6,1	6,1	9,1	12,1	21,2	45,5
Cestno omrežje:							
– nizka gostota (do 0,10)	36,3	36,7	13,9	6,6	5,8	0,6	0,0
– srednja gostota (0,11-0,70 km/km ²)	8,5	25,2	24,2	20,9	15,0	5,2	1,0
– visoka gostota (0,71-4,7 km/km ²)	16,5	26,4	19,9	13,4	10,8	7,4	5,6
Skupaj	23,8	30,7	18,2	12,5	9,7	3,5	1,6

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Preglednica 1 kaže, da so manjša naselja (z do 200 prebivalci) nadpovprečno zastopana v gričevnatem in hribovitem delu SV Slovenije, prav tako v območjih, ki so bila opredeljena kot demografsko ogrožena območja. V gričevnatem območju je

takšnih kar 63,8 % vseh naselij, v hribovitem območju pa 72,1 %. Po zakonodaji je med demografsko ogroženimi naselji iz leta 1990 manjših naselij (z do 200 prebivalci) kar 67,5 %, v obmejnih območjih pa 63,7 %. Manjša naselja so nadpovprečno zastopana med naselji z nizko gostoto cestnega omrežja, saj je med njimi kar 73 % vseh tovrstnih naselij.

Na drugi strani so večja naselja (z več kot 500 prebivalci) nadpovprečno zastopana v ravninskih območjih, saj je tam takih kar 35 % vseh naselij. Kot je bilo že navedeno, je med večjimi naselji nekaj takšnih, ki so opredeljena kot demografsko ogrožena naselja, med njimi pa izstopa predvsem mesto Maribor.

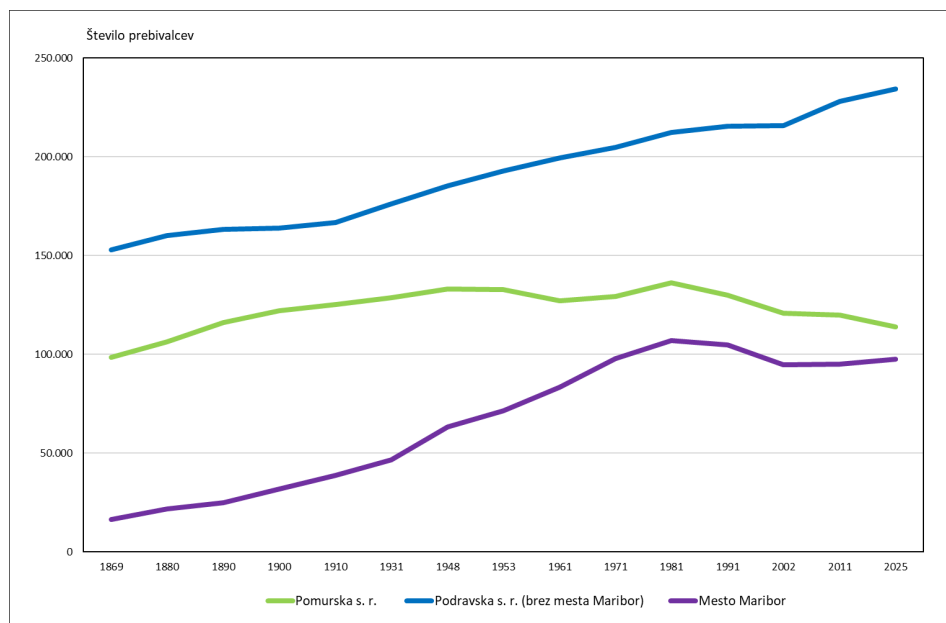
Analiza glede na vrsto naselja kaže podobne ugotovitve. Na odmaknjenem podežlju ima kar 78,4 % vseh naselij le do 200 prebivalcev, medtem ko je takšnih na jedrnem podežlju 57,9 %. Na jedrnem podežlju je višji od povprečja tudi delež naselij z 201-500 prebivalci, saj jih je 42,1 %, medtem ko jih je na odmaknjenem podežlju le 21,4 %. Večina centralnih naselij 6. stopnje ima med 501-1000 prebivalcev, saj predstavljajo med tovrstnimi centralnimi naselji kar 64,3 % naselij, so pa kot centralna naselja opredeljena tudi manjša naselja, saj ima 8,3 % centralnih naselij 6. stopnje le med 101-200 prebivalcev, 7,1 % pa med 201-300 prebivalcev.

4 Popisno leto z najnižjim in najvišjim številom prebivalcev

Podatki SURS kažejo, da je število prebivalcev na ozemlju današnje Slovenije konstantno naraščalo z izjemo med popisnima obdobjema pred in po prvi svetovni vojni. Podatki za SV Slovenijo kažejo postopno rast prebivalstva po prvem popisu, vendar je ta kontinuirano trajala le do leta 1981. Po tem letu se je število prebivalcev z okoli 456 tisoč pričelo zmanjševati in je bilo najnižje leta 2002, ko je v SV Sloveniji živelo okoli 431 tisoč prebivalcev.

K zmanjšanju je v veliki meri prispevalo zmanjšanje števila prebivalstva v mestu Maribor, kjer se je zmanjšalo z okoli 107 tisoč v letu 1981 na okoli 95 tisoč v letu 2002 (Horvat, 2020) in v celotni Pomurski statistični regiji, kjer se je prav tako zmanjšalo z okoli 136 tisoč v letu 1981 na okoli 121 tisoč v letu 2002. Po letu 2002 se je število prebivalcev v mestu Maribor pričelo rahlo povečevati (na okoli 97 tisoč v letu 2025), medtem ko se je depopulacija nadaljevala v Pomurski statistični regiji, kjer se je do leta 2025 število prebivalcev zmanjšalo na okoli 114 tisoč, kar je toliko, kot jih je v tej regiji živelo pred več kot stoletjem; to je okoli leta 1890 (Slika 11).

Na drugi strani beleži Podravska statistična regija (če iz nje odštejemo podatke za mesto Maribor) konstantno demografsko rast v celotnem obdobju. K rasti v zadnjih desetletjih je prispevalo predvsem priseljevanje v suburbano območje Maribora in v druga večja naselja te regije, tako da v letu 2025 beležijo v Podravski statistični regiji (brez mesta Maribor) okoli 234 tisoč prebivalcev (Slika 11).

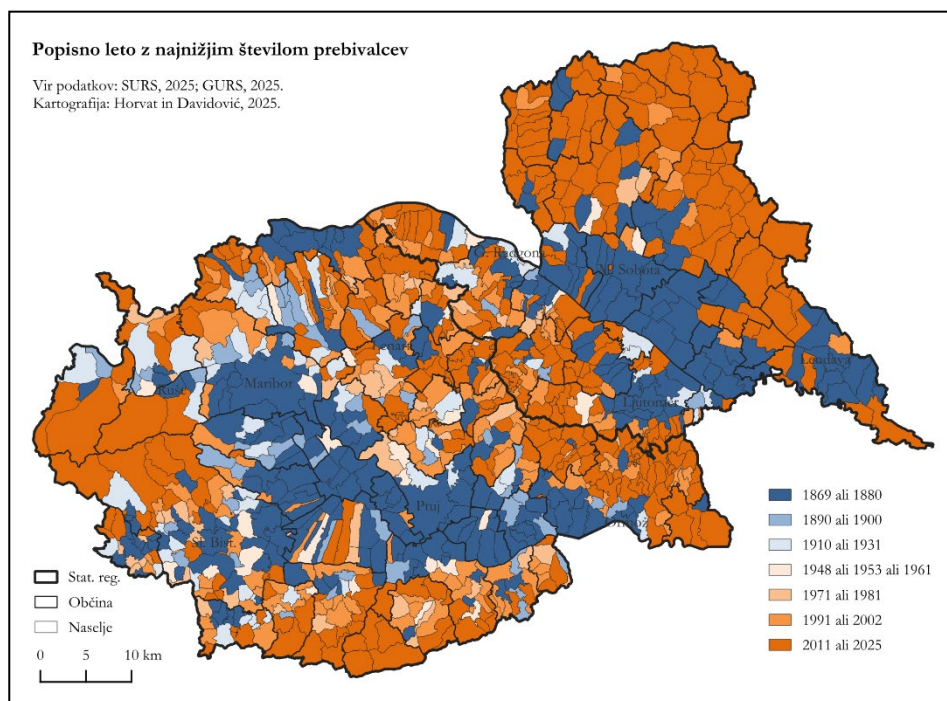

Slika 11: Število prebivalcev v Pomurski in Podravski statistični regiji med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Podatki po posameznih naseljih in regijah se seveda bistveno bolj diferencirani in pojasnjujejo v katerih območjih je prišlo do koncentracije prebivalstva in katera doživljajo depopulacijo. V tem oziru nas je najprej zanimalo, **v katerem popisnem letu so imela naselja najnižje število prebivalcev**. Glede na trend rasti skupnega števila prebivalstva na celotnem območju SV Slovenije bi bilo pričakovati, da bo v večini naselij prevladovalo prvo popisno leto 1869 oziroma leta do 1900, vendar pa ugotovitve kažejo, da je samo 26,7 % naselij imelo najmanj prebivalstva v času prvih dveh popisov (1869 in 1880). Na drugi strani pa je v vsej popisni preteklosti v kar 36,3 % vseh naselij živelo najmanj prebivalcev v letu 2011 ali 2025 oziroma kar 58,7 % vseh naselij po letu 1971 izkazuje depopulacijo.

Karta po naseljih (Slika 12) kaže izrazito polarizacijo med ravninskimi na eni strani ter gričevnatimi in hribovitimi območji na drugi strani. V splošnem lahko ugotovimo, da večji del **ravninskih regij** izkazuje zelo visoke deleže naselij, v katerih so najmanj prebivalcev zabeležili **med letoma 1869 in 1900**. Na S in V delu Dravskega polja, na Ptujskem polju in tudi v Lendavskih gorinah (tu večji del naselij leži na meji med ravnino in gričevjem) več kot 80 % naselij sodi v kategorijo naselij, ki so imela najmanj prebivalstva v obdobju 19. stoletja. V gričevnatem območju so v tej kategoriji nekoliko bolj zastopana le naselja okoli Šentilja v Slovenskih gorinah.

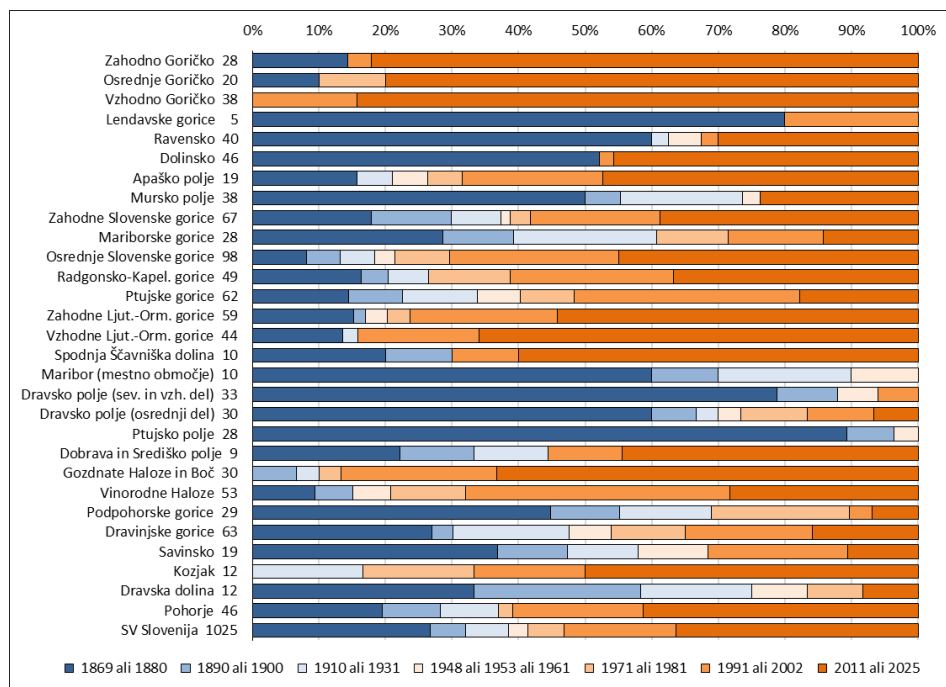

Slika 12: Popisno leto z najnižjim številom prebivalcev v naselju po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS).

Podatki kažejo, da velik del **gričevnatega in hribovitnega območja** v zadnjih desetletjih izkazuje depopulacijo. Med gričevnatimi naselji jih je imelo kar 62,0 % najmanj prebivalcev v letu 2011 ali 2025, med naselji v hribovitem delu regije pa je takšnih 62,3 % naselij (Preglednica 2). Regije, v katerih izkazuje več kot 80 % naselij najmanjše število prebivalcev v popisih vključno **od leta 1971 naprej** (Slika 13), so Vzhodno Goričko (100 % naselij), Zahodno (85,7 %) in Osrednje (90,0 %) Goričko,

Zahodne (80,1 %) in Vzhodne (84,1 %) Ljutomersko-Ormoške gorice, Gozdnate (90,0 %) in Vinorodne (80,0) Haloze ter Kozjak (83,3 %). Med regije z 70-80 % tovrstnih naselij se uvrščajo še Osrednje Slovenske gorice, Radgonsko-Kapelske gorice in Apaško polje, ki je med vsemi navedenimi edina ravninska regija. Posebej je potrebno izpostaviti, da je v vseh treh regijah na Goričkem kar 80 % naselij, v katerih so zabeležili najmanj prebivalcev v letih 2011 ali 2025.

Slika 13: Delež naselij glede na popisno leto z najnižjim številom prebivalcev v naselju po regijah v SV Sloveniji v obdobju med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Z ozirom na dodatne kriterije lahko ugotovimo veliko stopnjo povezanosti med velikostjo naselja in demografskimi razmerami (Preglednica 2). Naselja z najmanjšim številom prebivalcev (z do 100 prebivalci) so kar z 77,8 % naselij zastopana med naselji v katerih je živel najmanj prebivalcev v obdobju od leta 1991 dalje, medtem ko je tovrstnih naselij med naselji z 101-200 prebivalci 65,7 %. Pri srednje veliki naseljih (z 201-500 prebivalci) je opaziti dvojno situacijo, saj so z visokimi deleži na eni strani zastopana naselja, ki so zabeležila depopulacijo po letu 1991, prav tako pa tudi naselja, ki so imela največ prebivalcev v prvih popisih (1869 in 1880). Med

velikimi naselji (z več kot 500 prebivalci) so kar z 68,9 % zastopana naselja, ki so imela demografsko rast po letu 1880.

Preglednica 2: Delež naselij glede na popisno leto z najnižjim številom prebivalcev v naselju in dodatnih kazalnikih.

Popisno leto	1869/ 1880	1890/ 1900	1910/ 1931	1948/ 1953/ 1961	1971/ 1981	1991/ 2002	2011/ 2025
Relief:	56,1	5,2	4,8	3,7	1,8	4,8	23,6
– ravnina							
– gričevje	16,2	5,3	6,8	2,7	6,9	21,5	40,5
– hribovje	16,4	6,6	9,8	0,0	4,9	18,0	44,3
Velikost naselja (2025):	7,4	2,5	3,7	1,6	7,0	22,1	55,7
– 1-100 prebivalcev							
– 101-200 prebivalcev	15,9	4,8	4,8	1,6	7,3	21,9	43,8
– 201-500 prebivalcev	32,4	7,0	8,9	5,7	3,5	14,9	27,6
– 501 in več prebivalcev	68,9	7,9	9,3	1,3	3,3	2,0	7,3
DOO:							
– ni demografsko ogroženo naselje	38,9	8,4	9,3	5,8	10,8	10,8	15,9
– DO naselje iz 1990 in hribovito DO naselje	22,5	3,3	5,3	0,0	0,0	26,5	42,4
– obmejno demografsko ogroženo naselje	15,2	2,8	3,8	0,7	1,7	19,9	55,9
Naselja:							
– drugo podeželsko naselje (odmaknjeno podeželje)	7,5	1,9	3,1	1,7	3,6	20,8	61,4
– drugo podeželsko naselje (jedrno podeželje)	25,5	6,8	6,8	3,8	7,9	19,6	29,7
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in okoli mest	55,8	9,6	11,5	3,8	5,8	7,7	5,8
– centralno naselje 6. stopnje	63,1	7,1	9,5	1,2	2,4	1,2	15,5
– mestno naselje in naselje mestnega območja	69,7	6,1	15,2	3,0	0,0	6,1	0,0
Cestno omrežje:							
– nizka gostota (do 0,10)	15,4	3,9	6,4	1,0	7,3	24,3	41,7
– srednja gostota (0,11-0,70 km/km ²)	34,0	3,9	5,9	2,9	4,6	10,5	38,2
– visoka gostota (0,71-4,7 km/km ²)	41,6	10,4	7,4	6,5	2,6	9,5	22,1
Skupaj	26,7	5,4	6,4	2,8	5,5	16,9	36,3

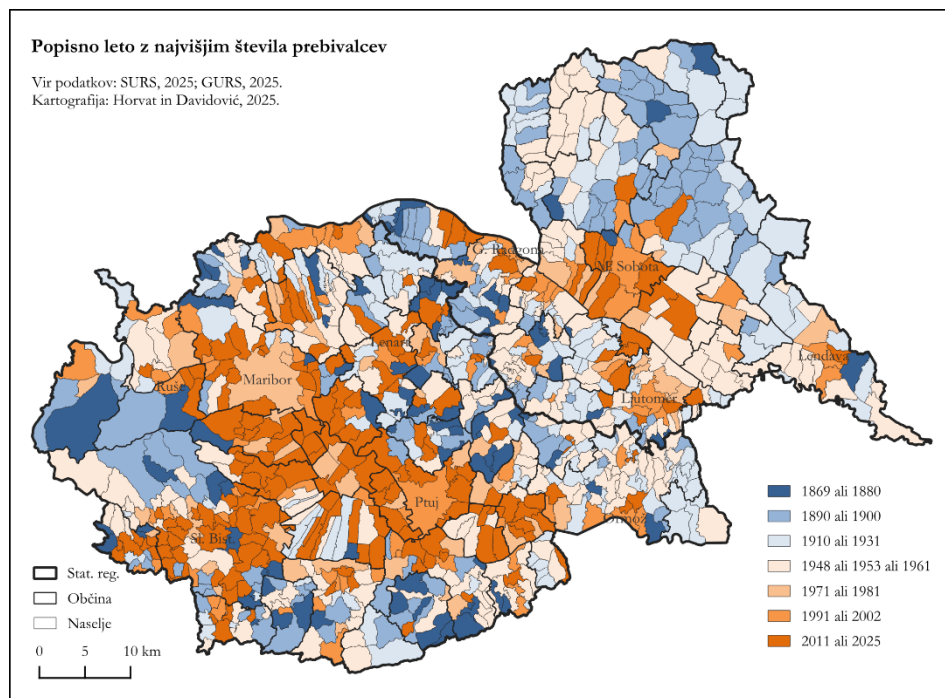
Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Primerjava z gostoto cestnega omrežja kaže, da kar 66,0 % naselij z nizko gostoto cestnega omrežja doživlja največjo depopulacijo od leta 1991 dalje, še posebej pa po letu 2011 (41,7 % tovrstnih naselij). Pri naseljih s srednjo in visoko gostoto cestnega

omrežja ni opaziti pomembne stopnje povezanosti, saj so na eni strani z najvišjimi deleži zastopana naselja, ki so imela najmanj prebivalcev pri prvih popisih, na drugi strani v zadnjem obdobju povečini po letu 2011. Kot je bilo že navedeno, kar 82,2 % naselij na odmaknjem podeželju izkazuje najmanj prebivalcev po letu 1991, medtem ko je takšnih na jedrnem podeželju le 29,7 %. Centralna naselja 6. stopnje (70,2 % vseh) in mestna naselja (76,8 %) v veliki meri izkazuje najmanj prebivalcev v času prvih popisov do leta 1900 in kasnejšo demografsko rast.

Podatki o **popisnem letu z najvišjim številom prebivalcev v naselju** kažejo nekoliko drugačno stanje. Med vsemi naselji v SV Sloveniji je zastopanih največ naselij (24,9 %), ki so imela največ prebivalcev v popisnih letih po drugi svetovni vojni, (to je v letu 1948, 1953 ali 1961) ter v prvi polovici 20. stoletja (to je v letu 1910 ali 1931); teh je 17,7 %. Kar 22,8 % vseh naselij pa sodi v skupino naselij, v katerih so zabeležili največ prebivalcev v popisnih letih v drugi polovici 19. stoletja (to je v letu 1869, 1880, 1890 ali 1900).

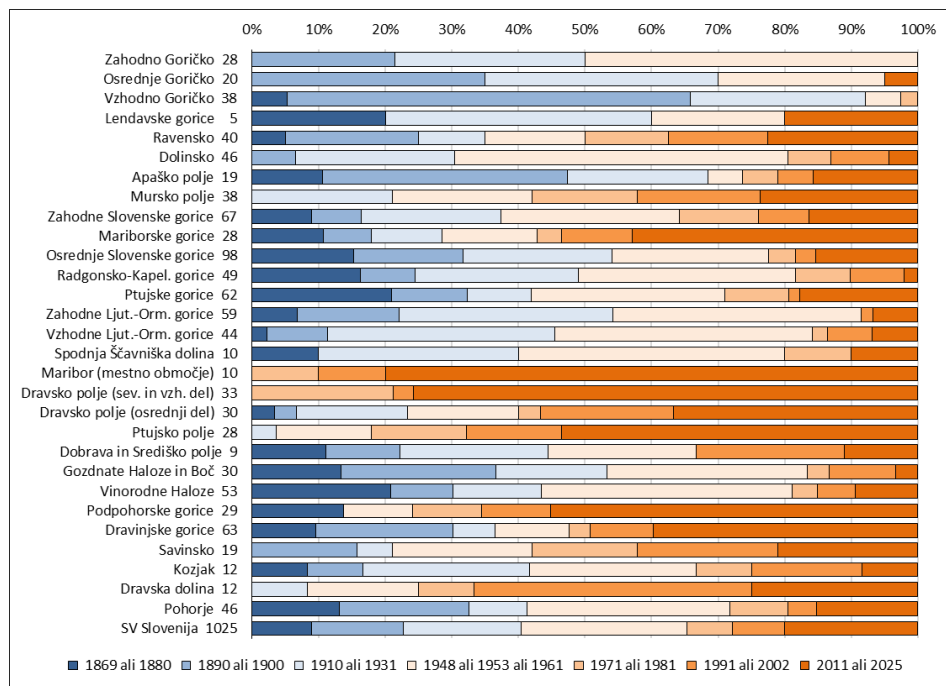
Med regijami z najvišjim deležem naselij, v katerih so zabeležili največ prebivalcev pri popisih **v 19. stoletju** izstopa predvsem regija Vzhodno Goričko, v kateri so kar v 60,5 % vseh naselij zabeležili največ prebivalcev v letu 1890 ali 1900 (Slika 14, Slika 15). Med regijami z višjimi deleži naselij (okoli tretjina vseh naselij) izstopajo še Osrednje Goričko, Osrednje Slovenske gorice, Ptujске gorice, Gozdnate in Vinorodne Haloze, Dravinjske gorice, Pohorje in Apaško polje (le slednja regija ni gričevnata ali hribovita). To kaže na takratno izrazito agrarno prenaseljenost in slab ekonomski položaj teh območij, ki je povzročal veliko izseljevanje prebivalstva; najprej v čezmorske države, v kasnejših obdobjih pa v bližnje evropske države in tudi v druga območja Slovenije (Olas, 1990). Apaško polje je tisto, ki kaže izrazito zmanjšanje števila prebivalstva po drugi svetovni vojni.

Slika 14: Popisno leto z najvišjim številom prebivalcev v naselju po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS).

V **velikem delu gričevnatih območij** SV Slovenije so najbolj zastopana naselja, v katerih so največ prebivalstva zabeležili v popisih pred ali po drugi svetovni vojni. Naselja z največ prebivalstva **v prvi polovici 20. stoletja** so zastopana z najvišjim deležem na Osrednjem Goričkem, v Lendavskih gorah, Zahodnih in Vzhodnih Slovenskih gorah, Spodnji Ščavniški dolini in na Kozjaku. Naselja z največ prebivalstva **po drugi svetovni vojni (do vključno leta 1961)** so zastopana z najvišjim deležem na Zahodnem Goričkem (50 % vseh naselij), v Radgonsko-Kapelskih gorah, Zahodnih in Vzhodnih Ljutomersko-Ormoških gorah, Gozdnatih in Vinorodnih Halozah ter na Pohorju. Med ravninskimi naselji v to skupino sodijo le naselja na Dolinskem (50 % vseh naselij), kjer so demografske razmere manj ugodne kot na Ravenskem.

Slika 15: Delež naselij glede na popisno leto z najvišjim številom prebivalcev v naselju po regijah v Severovzhodni Sloveniji v obdobju med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Na drugi strani v **ravninskem delu** SV Slovenije v večjem delu ravninskih regij prevladujejo naselja, v katerih so zabeležili največ prebivalcev po letu 1991 (takšnih je kar 44,3 % vseh ravninskih naselij). Še posebej izstopajo naselja z največ prebivalci **po letu 2011**, ki so kar z 80 % zastopana v Mariborskem mestnem območju (z izjemo mesta Maribor, v katerem je živelo največ prebivalcev v letu 1981) in na S in V delu Dravskega polja (75,8 % naselij). Več kot 50 % tovrstnih naselij je zabeleženih še na Ptujskem polju in Podpohorskih goricah, 40-50 % pa v Mariborskih goricah in Dravinjskih goricah ter v Dravski dolini. Trikotnik med Mariborom, Slovensko Bistrico in Ptujem ter zaledje Maribora med Rušami, Šentiljem in Lenartom (Slika 14) izkazujeta izrazit demografski razvoj s pospešenim procesom suburbanizacije in rurbanizacije v zadnjih dveh desetletjih (Drozg, 2023). Pri tem pa je potrebno izpostaviti nekaj naselij v južnem delu Dravskega polja, ki izstopajo, saj se jih suburbanizacija ni dotaknila v tolikšni meri, kot v drugih delih Dravskega polja in so v njih zabeležili največ prebivalcev v prvi polovici 20. stoletja (Horvat, 2023). Na Murski ravnini izstopa okolica Murske Sobote, Gornje Radgone, Ljutomera in

Lendave, vendar je to območje pospešenega demografskega razvoja bistveno manjše in bolj omejeno kot na Dravski ravni.

Preglednica 3: Delež naselij glede na popisno leto z najvišjim številom prebivalcev v naselju in dodatnih kazalnikih.

Popisno leto	1869/ 1880	1890/ 1900	1910/ 1931	1948/ 1953/ 1961	1971/ 1981	1991/ 2002	2011/ 2025
Relief:							
– ravnina	2,6	7,4	14,4	20,3	11,1	13,7	30,6
– gričevje	11,3	16,0	19,3	26,3	5,2	5,6	16,3
– hribovje	11,5	16,4	13,1	29,5	8,2	6,6	14,8
Velikost naselja (2025):							
– 1-100 prebivalcev	16,8	20,9	23,0	24,2	6,6	5,7	2,9
– 101-200 prebivalcev	11,7	16,8	21,6	28,6	3,8	6,3	11,1
– 201-500 prebivalcev	4,1	11,7	16,2	26,7	9,5	7,9	23,8
– 501 in več prebivalcev	0,7	0,0	4,0	14,6	8,6	13,9	58,3
DOO:							
– ni demografsko ogroženo naselje	7,3	8,8	9,5	15,5	5,1	14,4	39,4
– DO naselje iz 1990 in hribovito DO naselje	11,3	17,9	19,2	28,5	13,2	2,6	7,3
– obmejno demografsko ogroženo naselje	10,0	17,5	25,8	33,6	6,6	2,6	3,8
Naselja:							
– drugo podeželsko naselje (odmaknjeno podeželje)	11,7	23,3	23,6	31,1	2,5	3,9	3,9
– drugo podeželsko naselje (jedrno podeželje)	10,4	11,7	18,5	25,2	9,5	6,8	18,0
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in okoli mest	2,9	2,9	1,0	16,3	13,5	13,5	50,0
– centralno naselje 6. stopnje	1,2	2,4	13,1	15,5	6,0	13,1	48,8
– mestno naselje in naselje mestnega območja	0,0	0,0	6,1	3,0	3,0	33,3	54,5
Cestno omrežje:							
– nizka gostota (do 0,10)	12,2	16,2	21,2	26,6	6,2	4,4	13,3
– srednja gostota (0,11-0,70 km/km ²)	5,9	14,4	18,0	26,1	8,2	6,9	20,6
– visoka gostota (0,71-4,7 km/km ²)	6,1	7,8	10,4	19,5	6,9	16,0	33,3
Skupaj	9,0	13,8	17,7	24,9	6,9	7,8	20,0

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

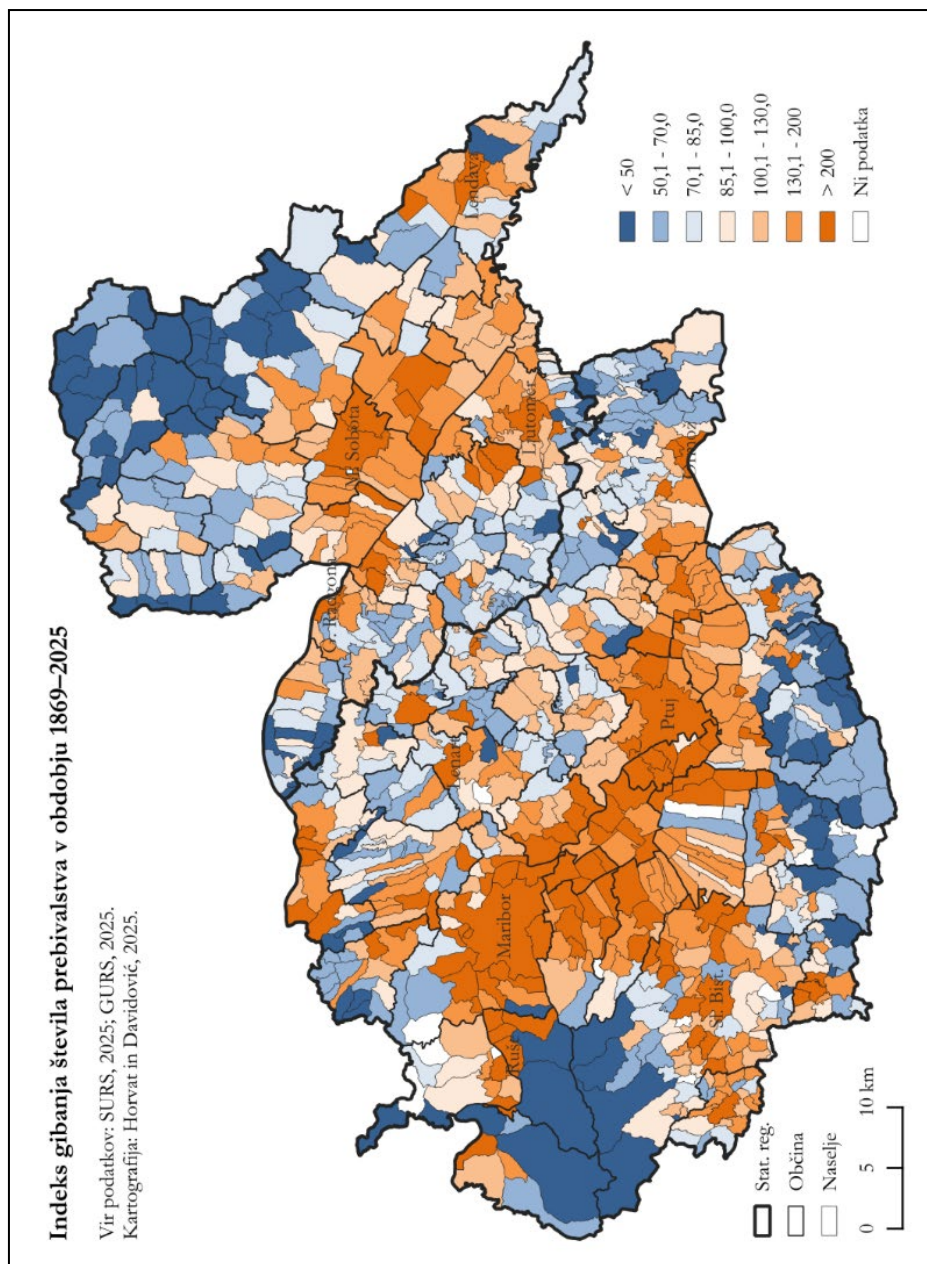
Preglednica 3 kaže, da so imela majhna naselja (z do 100 prebivalci) v povprečju največ prebivalcev v popisih v prvi polovici 20. stoletja in po drugi svetovni vojni do leta 1961. Med srednje velikimi naselji (z 201-500 prebivalci) je na eni strani

zastopanih največ naselij (26,7 %) z največ prebivalci med letoma 1948 in 1961 (ta se nahajajo predvsem v Slovenskih goricah in na Goričkem), na drugi strani pa po letu 2011, kamor sodijo predvsem naselja na Dolinskem, v Slovenskih goricah in v Dravinjskih goricah. Podobne razmere kaže tudi analiza glede na demografsko ogrožena naselja in glede na gostoto cestnega omrežja, v katerih so imela demografsko ogrožena naselja in naselja z nizko gostoto cestnega omrežja največ prebivalstva v popisih med obema svetovnima vojnami in po drugi svetovni vojni do leta 1961. Med naselji z visoko gostoto cestnega omrežja pa so nadpovprečno zastopana naselja (s 33,3 %), ki so imela največ prebivalcev po letu 2011, kar kaže na zgoščevanje prebivalstva in demografsko rast v tovrstnih območjih. To velja zlasti za centralna naselja 6. stopnje in za večino mestnih naselij, naselij v mestnem območju ter večjih naselij na ravninskem območju okoli mest.

5 Gibanje (sprememba) števila prebivalstva med popisnimi obdobji

Podatki o gibanju števila prebivalstva v celotnem popisnem obdobju, to je **med letoma 1869 in 2025** kažejo na izrazito polarizacijo med ravninskim in gričevnatim ter hribovitim delom SV Slovenije (Slika 16). Na eni strani ravninska območja v glavnem kažejo koncentracijo in rast prebivalstva, na drugi strani večina gričevnatega in hribovitega sveta izkazuje depopulacijo. Iz tega vzorca izstopa le manjši del naselij, saj v gričevnatih delih z rastjo skozi celotno obdobje izstopajo predvsem posamezna centralna naselja in območja ob pomembnejši prometnicah.

Depopulacijo med letoma 1869 in 2025 izkazuje kar 55,3 % vseh naselij v SV Sloveniji. Močno depopulacijo (zmanjšanje za več kot 30 % prebivalstva) izkazuje 28,5 % vseh naselij, izrazito depopulacijo (zmanjšanje za več kot 50 % prebivalstva) pa 11 % naselij (Preglednica 4). Na Vzhodnem Goričkem se je število prebivalcev **za več kot polovico zmanjšalo** kar v 68,4 % vseh naselij, medtem ko se je na Zahodnem Goričkem, v Gozdnatih in Vinorodnih Halozah, na Kozjaku in Pohorju zmanjšalo v 20-30 % naselij (Slika 17). V Slovenskih goricah je naselij s tako močnim zmanjšanjem bistveno manj (med 3 in 11 % naselij), še največ v Vzhodnih Ljutomersko-Ormoških goricah, medtem ko jih v ravninskih regijah Dravske ravnine sploh ni, na Murski ravnini pa se pojavljajo le na Apaškem polju (15,8 % naselij) in Dolinskem (4,3 %). Na drugi strani se je število prebivalcev med letoma 1869 in 2025 povečalo v 42,7 % naselij. Za več kot 30 % se je povečalo v 28 %, za več kot 100 % (z indeksom večjim od 200) v 12,8 % vseh naselij v SV Sloveniji.

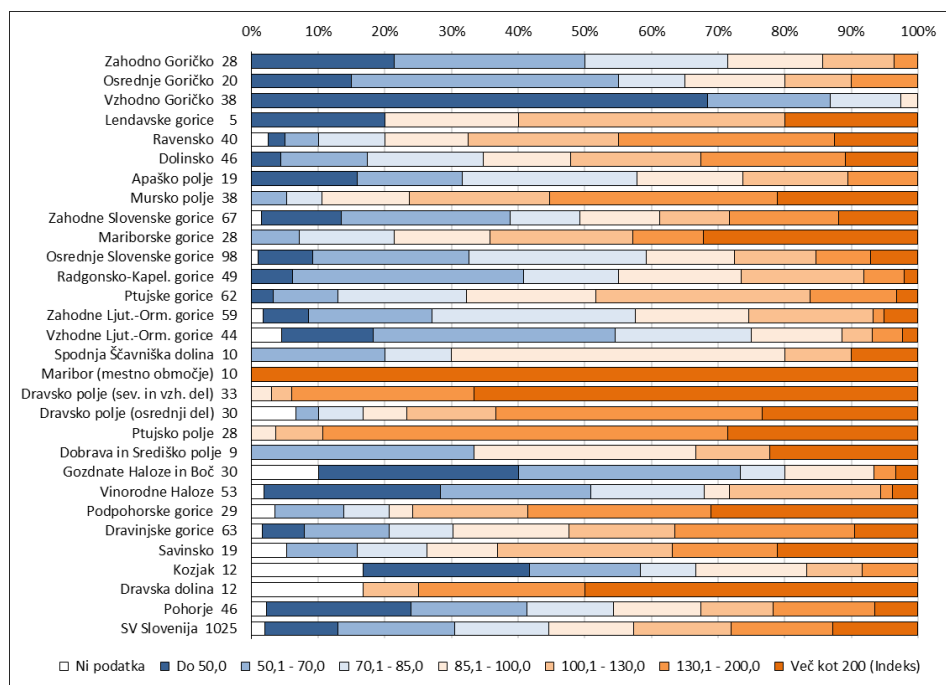
Slika 16: Indeks gibanja števila prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Opomba: za nekatera naselja ni bilo dostopnega podatka v celotnem časovnem nizu.

Večina naselij **z več kot podvojenim številu prebivalstva** se nahaja v ravninskem delu, medtem ko je v gričevnatem delu tovrstnih naselij le nekaj (58 naselij), od teh kar 24 v Mariborskih, Podpohorskih in Dravinjskih goricah, niti enega pa ni na Goričkem, Apaškem polju in na Kozjaku, v drugih regijah pa sta tovrstni le eno ali dve centralni naselji v regiji.

Število prebivalcev se je več kot podvojilo v vseh naseljih Mariborskega mestnega območja ter v 66,7 % naselij na S in V delu Dravskega polja in v 50 % naselij v Dravski dolini. **Povečanje prebivalstva za več kot 30 %** beleži več kot 90 % vseh naselij na S in V delu Dravskega polja in na Ptujskem polju ter med 60 in 75 % vseh naselij v osrednjem delu Dravskega polja, Dravske doline in Podpohorskih goric. Na Murski ravni beleži povečanje za več kot 30 % manjši delež naselij (na Murskem polju 55 %, na Ravenskem 45 %, na Dolinskem pa le 32,6 %), kar kaže na slabše demografske razmere v tem delu Prekmurja.

Slika 17: Delež naselij glede na indeks gibanja števila prebivalstva v naselju v obdobju med letoma 1869 in 2025 po regijah v SV Sloveniji.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Opomba: za nekatera naselja ni bilo dostopnega podatka v celotnem časovnem nizu.

Preglednica 4: Delež naselij glede na indeks gibanja števila prebivalstva v obdobju med letoma 1869 in 2025 in dodatnih kazalnikih

Indeks 1869-2025	Do 50	50,1-70,0	70,1-85,0	85,1-100,0	100,1-130,0	130,1-200,0	Nad 200
Relief							
– ravnina	2,2	7,0	8,1	11,4	14,4	29,2	25,8
– gričevje	13,4	21,5	16,7	13,1	15,3	10,0	8,2
– hribovje	23,0	18,0	11,5	13,1	9,8	13,1	6,6
Velikost naselja (2025):							
– 1-100 prebivalcev	29,5	25,8	16,0	11,1	8,6	3,7	1,6
– 101-200 prebivalcev	9,8	24,1	19,4	14,9	16,8	8,9	3,8
– 201-500 prebivalcev	2,9	12,7	12,7	15,2	21,0	23,5	11,1
– 501 in več prebivalcev	0,7	0,0	3,3	5,3	7,3	29,8	53,0
DOO:							
– ni demografsko ogroženo naselje	4,4	7,3	11,1	11,7	16,4	23,7	25,4
– DO naselje iz 1990 in hribovito DO naselje	8,6	25,2	22,5	11,9	14,6	13,9	3,3
– obmejno demografsko ogroženo naselje	23,7	25,6	14,5	14,0	13,0	6,6	2,6
Naselja:							
– drugo podeželsko naselje (odmaknjeno podeželje)	25,6	28,1	17,2	13,3	8,9	1,9	1,7
– drugo podeželsko naselje (jedrno podeželje)	4,3	16,2	16,7	15,8	20,3	18,9	6,3
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in n. okoli mest	1,9	1,9	3,8	4,8	15,4	38,5	32,7
– centralno naselje 6. stopnje	0,0	4,8	4,8	7,1	13,1	28,6	41,7
– mestno naselje in naselje mestnega območja	0,0	0,0	3,0	3,0	6,1	3,0	84,8
Cestno omrežje:							
– nizka gostota (do 0,10)	15,2	21,8	17,0	12,5	14,4	10,5	5,5
– srednja gostota (0,11-0,70 km/km ²)	9,1	17,3	11,1	16,0	14,3	16,6	15,0
– visoka gostota (0,71-4,7 km/km ²)	4,8	8,7	12,1	8,7	16,0	23,4	25,1
Skupaj	11,0	17,5	14,1	12,7	14,7	15,2	12,8

Opomba: za nekatera naselja ni bilo dostopnega podatka v celotnem časovnem nizu, zato seštevek ne znaša 100.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

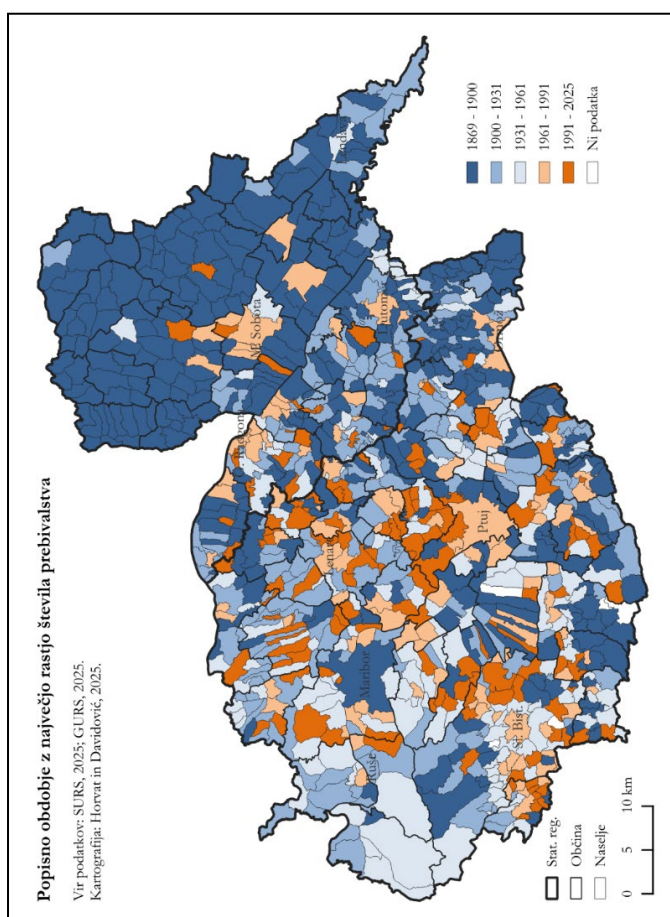
Preglednica 4 kaže, da v večini naselij na ravninskih območjih (v 69,4 % naselij) v obdobju med letoma 1869 in 2025 beležijo demografsko rast, medtem ko je tovrstnih naselij na gričevju le 33,5 %, v hribovju pa 29,5 %. Ugotovljena je tudi stopnja povezanosti z velikostjo naselja, saj se je število prebivalcev v majhnih naseljih (z do 100 prebivalci) zmanjšalo kar v 86,1 % vseh naselij, za več kot polovico v 29,5 %. Naselja s 101-200 prebivalci večinoma beležijo zmanjšanje števila prebivalstva, medtem ko 82,8 % naselij z več kot 500 prebivalci beleži povečanje.

Depopulacija je značilna za večino demografsko ogroženih, obmejnih območij ter naselij na odmaknjenem podeželju, na katerem beleži rast le 12,5 % naselij. Na drugi strani velika naselja beležijo visoko rast. Med mestnimi naselji in naselji mestnega območja beleži rast kar 93,9 % tovrstnih naselij, kar v 84,8 % tovrstnih naselij pa se je število prebivalcev podvojilo. Ugotovljena je tudi povezava z gostoto cestnega omrežja, saj se je na območju z nizko gostoto večinoma število prebivalcev zmanjšalo (v 66,5 % naselij), z visoko gostoto pa povečalo (v 64,5 % naselij).

Zanimalo nas je tudi **popisno obdobje z največjo rastjo števila prebivalstva**, pri čemer so bili izračunani indeksi demografske rasti med tipičnimi tridesetletnimi popisnimi obdobji; in sicer za konec 19. stoletja (med letoma 1869-1900), v začetku 20. stoletja (med 1900-1931), sredini 20. stoletja (med 1931-1961), drugi polovici 20. stoletja (med 1961-1991) in za obdobje po letu 1991 (med 1991-2025) (Slika 18). Pomanjkljivost tega kazalnika je sicer, da lahko manjša naselja hitreje beležijo visoke indekse demografske rasti, kljub temu pa so rezultati zanimivi, saj kažejo, da je kar 37,2 % vseh naselij v SV Sloveniji imelo najvišjo demografsko rast konec 19. stoletja, 21,8 % v začetku 20. stoletja in samo 13,8 % po letu 1991.

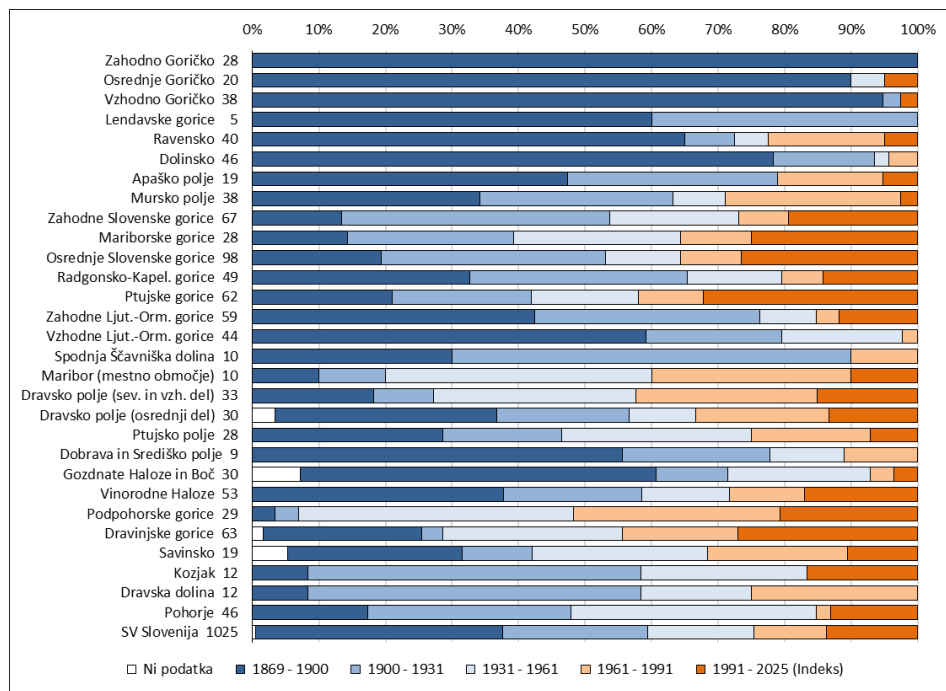
Med vsemi regijami najbolj izstopa Goričko, kjer so kar v 90 % vseh naselij zabeležili najvišjo demografsko rast **konec 19. stoletja** (Slika 19). Visok delež naselij z rastjo v 19. stoletju imajo še regije Ravensko in Dolinsko (65-78 % vseh naselij), Vzhodno Ljutomersko-Ormoške gorice (59,1 %), Dobrava s Središkim poljem (55,6 %) ter Gozdnate Haloze in Boč (53,6 %). Z najvišjimi deleži naselij z najvišjo demografsko rastjo **konec 19. in v prvi polovici 20. stoletja** izstopajo regije Radgonsko-Kapelske gorice (65,4 %), Zahodno Ljutomersko-Ormoške gorice (76,3 %), Spodnja Ščavniška dolina (90 %), Vinorodne Haloze (58,5 %), Dravska dolina in Kozjak (50 %) ter Pohorje (47,8 %). **V sredini 20. stoletja in do leta 1991** je bila demografska rast najbolj intenzivna na Mariborskem mestnem območju (70 % vseh naselij), na območju Podpohorskih goric (72,4 %), ter S in V dela Dravskega polja (57,6 %). Z 40-50 % vseh naselij izstopajo še Ptujsko polje, Dravinjske gorice, Savinsko in Dravska dolina. **Po letu 1991** je imelo najvišjo demografsko rast največ naselij v Ptujskih goricah (32,3 %), Osrednjih Slovenskih goricah (26,5 %), Mariborskih goricah (25,0 %), Podpohorskih goricah (20,7 %) Zahodnih Slovenskih goricah (19,4 %) in Dravinjskih goricah (27 %).

Podatki potrjujejo dejstvo, da je največ naselij na ravninskih območjih okoli Maribora najbolj intenzivno raslo v obdobju pred letom 1991, v gričevnatih območjih okoli Maribora, Lenarta, Ptuja in Slovenske Bistrice pa po letu 1991, ko se je suburbanizacija širila v širša obmestna območja. Na drugi strani podeželska naselja v okolici Murske Sobote, Ljutomera, Ormoža in Ruš tega ne izkazujejo, saj kažejo najbolj intenzivno rast v obdobju v 19. stoletju ali pa v prvi polovici 20. stoletja. Podatki za največja naselja tudi kažejo, da je večina imela najvišje indekse rasti v obdobju med letoma 1961 in 1991 (Preglednica 5), izstopata pa Maribor (1869-1900); kar je razumljivo, saj se je takrat ob nagli rasti mesta število prebivalcev podvojilo in Ruše (med 1900 in 1931).

Slika 18: Popisno obdobje z največjo rasjo števila prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji med letoma 1869 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Slika 19: Delež naselij glede na popisno obdobje z največjo rastjo števila prebivalstva med letoma 1869 in 2025 po regijah v SV Sloveniji.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Opomba: za nekatera naselja ni bilo dostopnega podatka v celotnem časovnem nizu.

Preglednica 5 kaže, da je imelo največ nižinskih in gričevnatih naselij (med 37 in 44 % naselij) največjo demografsko rast v obdobju 19. stoletja, vendar pa pomemben delež ravninskih naselij izkazuje demografsko rast tudi v obdobju med letoma 1961 in 1991, ko se je povečevalo priseljevanje v ravninska in v mestna območja. Mestna naselja prav tako izkazuje največjo demografsko rast med letoma 1961 in 1991, kasneje pa ne, medtem ko manjša centralna naselja (6. stopnje) ter naselja z več kot 500 prebivalci, ki se večinoma nahajajo v zaledju mest, izkazujejo rast tudi po letu 1991. Z gostoto cestnega omrežja ni ugotovljene pomembnejše stopnje povezanosti, prav tako tudi ne z velikostjo naselja, razen pri večjih naseljih. Zanimivo pa je, da je med demografsko ogroženimi naselji, ki so bila opredeljena po zakonu iz leta 1990, kar 19,2 % takšnih, ki so imela največjo demografsko rast šele po letu 1991. To so predvsem gričevnata naselja na območju jedrnega podeželja. Na drugi strani gričevnata naselja na območju odmaknjenega in obmejnega podeželja izkazujejo največjo rast v obdobju 19. stoletja, pri tem izstopa zlasti območje Prekmurja.

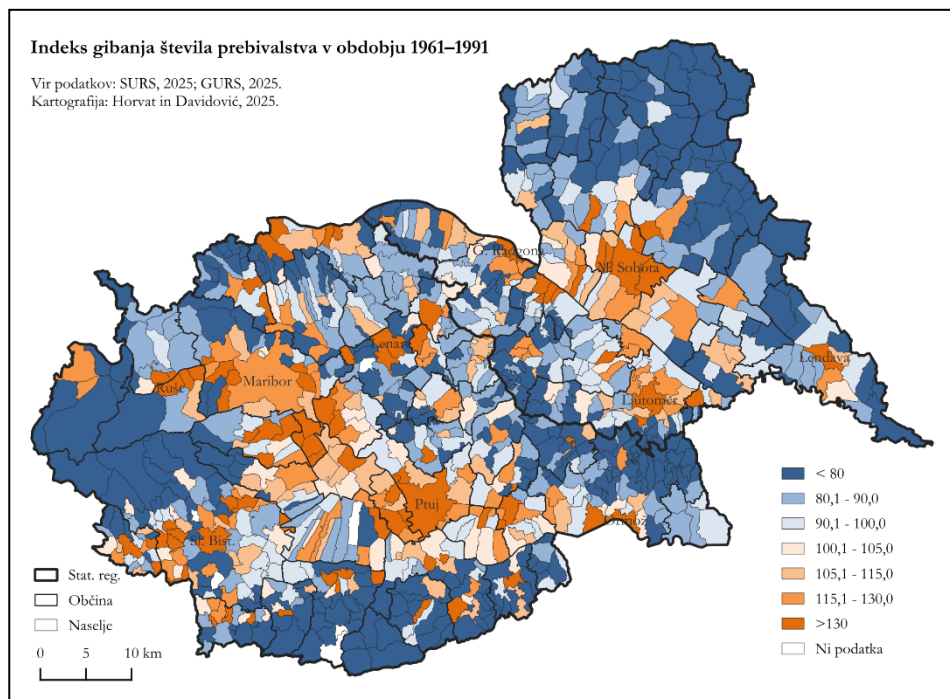
Preglednica 5: Delež naselij glede na popisno obdobje z največjo rastjo števila prebivalstva med letoma 1869 in 2025 in dodatnih kazalnikov.

Popisno obdobje	1869-1900	1900-1931	1931-1961	1961-1991	1991-2025
Relief:					
– ravnina	43,9	20,7	11,4	18,5	5,5
– gričevje	37,1	21,2	16,2	8,7	16,9
– hribovje	16,4	32,8	34,4	1,6	14,8
Velikost naselja (2025):					
– 1-100 prebivalcev	37,3	26,2	16,4	7,0	13,1
– 101-200 prebivalcev	38,7	25,4	16,5	7,0	12,4
– 201-500 prebivalcev	41,0	20,3	14,0	9,8	14,9
– 501 in več prebivalcev	29,1	9,9	18,5	27,2	15,2
DOO:					
– ni demografsko ogroženo naselje	26,5	17,5	16,6	21,9	17,5
– DO naselje iz 1990 in hribovito DO naselje	29,8	23,8	23,2	4,0	19,2
– obmejno demografsko ogroženo naselje	52,4	25,6	12,8	1,4	7,8
Naselja:					
– drugo podež. nas.(odmaknjeno p.)	51,7	23,3	14,4	3,6	6,9
– drugo podeželsko naselje (jedrno podeželje)	31,3	24,5	15,8	10,1	18,2
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in n. okoli mest	27,9	17,3	21,2	16,3	17,3
– centralno naselje 6. stopnje	36,9	10,7	11,9	23,8	16,7
– mestno naselje in naselje mestnega območja	3,0	9,1	30,3	48,5	9,1
Cestno omrežje:					
– nizka gostota (do 0,10)	36,5	22,6	18,9	5,4	16,6
– srednja gostota (0,11-0,70 km/km ²)	43,1	22,9	10,5	12,7	10,8
– visoka gostota (0,71-4,7 km/km ²)	32,9	17,7	17,7	19,9	11,7
Skupaj	37,2	21,8	16,0	10,8	13,8

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Podatki o gibanju števila prebivalstva [med letoma 1961 in 1991](#) kažejo na intenziven proces urbanizacije, ki se mu v zadnjih letih pridružila tudi že suburbanizacija. Prebivalstvo se je v tem obdobju koncentriralo v mestnih območjih in v njihovi okolici. Vsa mestna naselja izkazujejo rast prebivalstva. Ta je bila najvišja v manjših mestnih naseljih, kot so Miklavž na Dravskem polju (indeks 379), Lenart (290), Slovenska Bistrica (252), Murska Sobota (210) in Gornja Radgona (214), medtem ko je indeks rasti v Mariboru znašal le 126 (Horvat, 2020) in na Ptuj 180. Veliko rast (predvsem po letu 1981) izkazujejo tudi mariborska primestna naselja, kot so Limbuš (204), Pekre (190) in Zrkovci (160). Slika 20 prikazuje demografsko rast tudi na ravninskem območju okoli Murske Sobote, drugih obmestnih naselij, predvsem pa

v naseljih na območju med Mariborom in Ptujem in v nekoliko manjši meri v smeri od Maribora proti Slovenski Bistrici. Z višjimi indeksi rasti (nad 150) izstopajo tudi nekatera manjša centralna naselja, kot so Zgornji Duplek, Zgornja Polskava, Sladki vrh, Videm pri Ptujju, Majšperk, Križevci pri Ljutomeru, Spodnje Poljčane, med katerimi je večina v tem obdobju doživela tudi intenziven gospodarski razvoj.

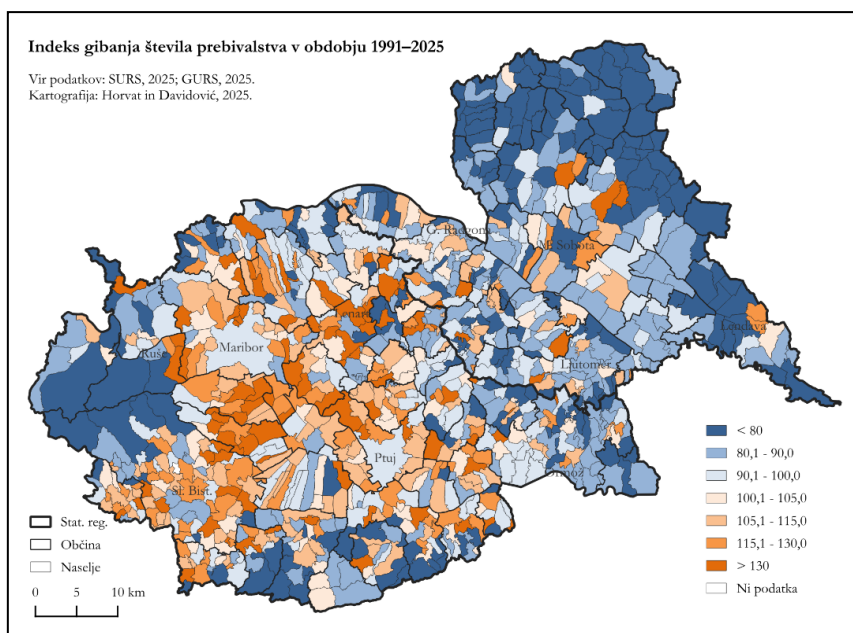

Slika 20: Indeks gibanja števila prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 1961 in 1991.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Med regijami z več kot 50 % naselij z demografsko rastjo med letoma 1961-1991 izstopa torej mestno območje Maribora (vsa naselja), S in V del Dravskega polja (87,9 % naselij), Ptujsko polje (71,4 %), Dravska dolina (66,7 %), Mursko polje (60,5 %) in Podpohorske gorice (58,6 %). Na drugi strani z depopulacijo izstopajo periferna gričevnata območja Goriškega, zlasti Vzhodno Goričko (zmanjševanje v vseh naseljih), Zahodno in Osrednje Goričko (96 % naselij), Vzhodne (90,1 %) in Zahodne Ljutomersko-Ormoške gorice (83,1 %), Gozdnate Haloze in Boč (86,7 %), Vinorodne Haloze (81,1 %) ter vsa naselja na Kozjaku in nekoliko manj na Pohorju (82,6 %).

Nekoliko manj izrazite razlike med gričevnatimi in ravninskimi območji so v obdobju **med letoma 1991 in 2025**. To je obdobje, v katerem je prevladal obraten proces preseljevanja prebivalstva in sicer iz mestnih središč v njihovo okolico ter v bližnja podeželska naselja. Posledično se je število prebivalcev v večini slovenskih mest, prav tako pa tudi v večjih mestnih naseljih v SV Sloveniji, zmanjšalo v primerjavi z letom 1991. Maribor in Ptuj kot največji mesti, sta v obdobju med letoma 1991 in 2025 doživeli zmanjšanje števila prebivalstva za okoli 7 % v Mariboru (indeks 93) in 1 % na Ptuj (99). Zmanjšanje je bilo še večje v nekaterih manjših mestnih naseljih, kjer je prav tako prišlo do močnejše gospodarske slabitve; npr. v Murski Soboti (indeks 79), Lendavi (75), Ormožu (84), Gornji Radgoni (83), Ljutomeru (88) in Rušah (89). V šestih mestnih naseljih se je število prebivalcev povečalo in sicer v Beltincih (indeks 109) kot edinem prekmurskem mestnem naselju z rastjo, na območju okoli Maribora tudi v Račah (138), Spodnjih Hočah (131), Miklavžu na Dravskem polju (129), Lenartu (138) in Slovenski Bistrici (123). Suburbanizacija okoli Murske Sobote ni bila toliko intenzivna oz. se ne odraža v demografski rasti, medtem ko je območje med Mariborom, Ptujem in Slovensko Bistrico ter okoli Lenarta v tem obdobju doživele intenzivne spremembe (Slika 21).

Slika 21: Indeks gibanja števila prebivalstva po naseljih v Severovzhodni Sloveniji v obdobju med letoma 1991 in 2025.

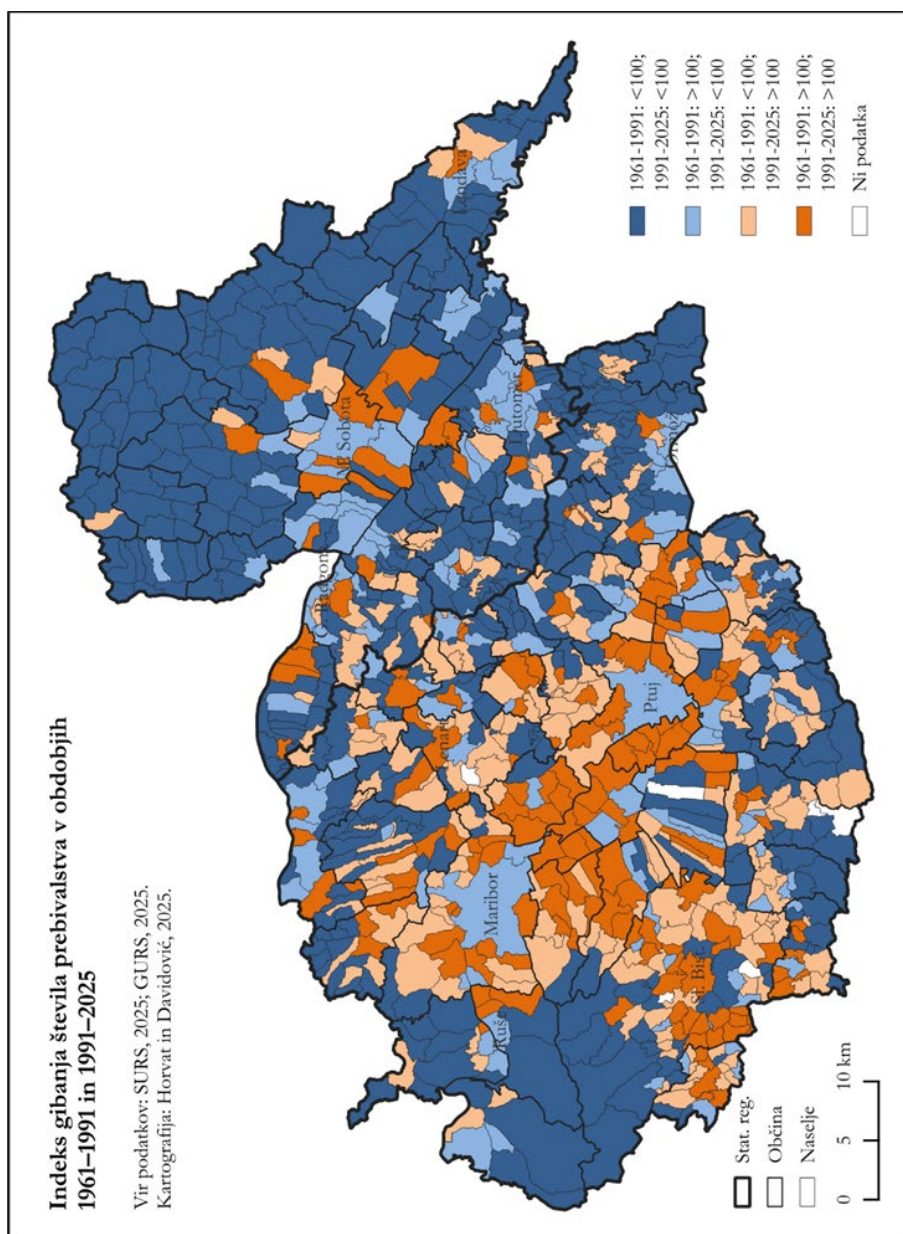
Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Na območju S in V dela Dravskega polja v tem obdobju izkazuje povečanje števila prebivalstva kar 87,9 % naselij, na Ptujskem polju pa 60,7 %. V ravninskih regijah se je v tem obdobju povečuje število prebivalcev tudi v urbanim središčem bližnjih gričevnatih regijah, zlasti okoli Maribora, med Mariborom in Slovensko Bistrico ter okoli Ptuja in Lenarta. V Mariborskih goricaх se je tako število prebivalcev povečalo kar v 78,6 % vseh naselij, v Podpohorskih goricaх v 86,2 %, v Dravinjskih goricaх v 65,1 % in v Ptujskih goricaх v 61,3 %. Podeželje okoli mestnih naselij doživlja intenzivno funkcionalno preobrazbo, saj pridobiva vse več urbanih elementov in število prebivalcev se v njih povečuje, medtem ko se je na odmaknjenem (periferem) podeželju nadaljeval proces depopulacije in močne transformacije kulturne pokrajine. Tu predvsem izstopa območje Goriškega, saj se je v tem obdobju število prebivalcev zmanjšalo v več kot 90 % vseh naselij, medtem ko so razmere nekoliko boljše v Halozah, predvsem v Vinorodnih Halozah, kjer je depopulacijo po letu 1991 doživelo le še 54,7 % naselij. Med ravninskimi območji z depopulacijo izstopa predvsem območje Dolinskega (zmanjšanje kar v 95,7 % vseh naselij) in Dobrava s Središkim poljem (88,9 %), nekoliko manj pa Apaško in Mursko polje (zmanjšanje v okoli 73 % vseh naselij).

Za obdobje med letoma 1961 in 2025 smo izdelali karto, ki prikazuje demografsko razvoj glede na **kombinacijo rasti ali zmanjšanje števila prebivalstva** v zadnjih dveh glavnih obdobjih, to je **med letoma 1961 in 1991** ter **med 1991 in 2025** (Slika 22). Naselja so bila razvrščena v 4 skupine naselij in sicer v naselja, v katerih v obeh obdobjih beležijo zmanjšanje ali rast prebivalstva ter v naselja, v katerih beležijo v prvem obdobju rast, v drugem pa zmanjšanje ter obratno.

V 44,5 % vseh naselij v SV Sloveniji se je **število prebivalcev v obeh obdobjih zmanjšalo**. Izstopa predvsem Goričko, ki doživlja konstantno depopulacijo že vse od sredine 20. stoletja dalje. Depopulacijo v obeh obdobjih je zabeležilo kar 92,9 % vseh naselij na Zahodnem, 97,4 % na Vzhodnem in 90,0 % na Osrednjem Goričkem. Z 90 % izstopata še Spodnja Ščavniška dolina in Dolinsko (78,3 %). Med gričevnatimi regijami izstopajo Vzhodne (68,2 %) in Zahodne Ljutomersko-Ormoške gorice (61,0 %) ter Gozdnate Haloze in Boč (63,3 %). Na Kozjaku se je v to skupino uvrstilo 75,0 % vseh naselij, medtem ko na Pohorju le 47,8 % (predvsem v višjih nadmorskih višinah). V skupino z **rastjo prebivalstva do leta 1991 in zmanjševanjem po letu 1991** se je uvrstilo samo 13,7 % naselij v SV Sloveniji, vendar med njimi prevladujejo z nadpovprečnimi deleži predvsem ravninska območja in večja mestna naselja (Maribor, Ptuj). Nadpovprečno je ta skupina

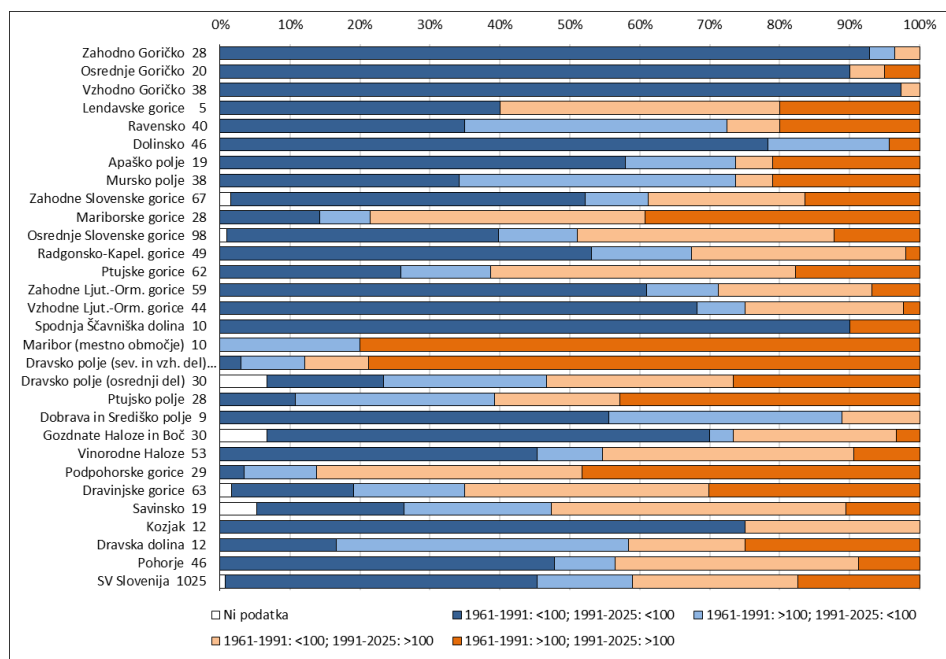
zastopana na Ravenskem (37,5 % vseh naselij), Murskem polju (39,5 %), Ptujem polju (28,6 %), Dobravi s Središkim poljem (33,3 %) in v Dravski dolini (41,7 %).

Slika 22: Indeks gibanja števila prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 1961 in 1991 ter 1991 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

S 23,7 % je zastopana skupina naselij z **zmanjševanjem števila prebivalstva do leta 1991 in rastjo po letu 1991**. Nadpovprečno je zastopana v gričevnatih regijah okoli Maribora, Lenarta, Ptuja in Slovenske Bistrice, kamor se je širila kasnejša suburbanizacija ter še v nekaterih drugih regijah, v katerih se po letu 1991 število prebivalstva povečuje. V Mariborskih goricaх se je vanjo uvrstilo 39,3 % naselij, v Osrednjih Slovenskih goricaх 36,7 %, Ptujskih goricaх 43,5 %, Podpohorskih goricaх 37,9 %, Dravinjskih goricaх 34,9 %, izstopata pa še regiji Pohorje (v 34,8 % vseh naselij) in Vinorodne Haloze (35,8 %), kjer se prebivalstvo povečuje predvsem v naseljih ob glavnih prometnicah (Horvat, 2019).

Slika 23: Delež naselij glede indeksa gibanja števila prebivalstva v obdobju med letoma 1961-1991 in 1991-2025 po regijah v SV Sloveniji.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Opomba: za nekatera naselja ni bilo podatka v celotnem nizu.

17,4 % naselij pa predstavljajo naselja, v katerih se je **število prebivalcev v obeh obdobjih povečevalo**. Izstopata mestno območje Maribora (80 % vseh naselij) ter S in V del Dravskega polja (78,8 %); to je območje prvotne suburbanizacije, ki se je pričela že pred letom 1991, sledijo pa sosednja območja Mariborskih goric (39,3 %) in Podpohorskih goric (48,2 %) ter Dravinjske gorice (30,2 %) in Ptujsko polje (42,9 %), kamor se širi kasnejša suburbanizacija.

Preglednica 6 potrjuje, da so v ravninskih območjih zastopana tako območja, v katerih se je v obeh obdobjih število prebivalcev zmanjševalo (predvsem Dolinsko in Apaško polje) in tudi območja, v katerih se je v obeh obdobjih povečevalo (predvsem Dravsko in Ptujsko polje). V gričevju so nadpovprečno zastopana naselja z zmanjševanjem v obeh obdobjih (47,6 %), kar velja predvsem za obmejna demografsko ogrožena območja (70,1 %), ter t. i. odmaknjeno podeželje (70,6 %). Na drugi strani gričevnato območje okoli Maribora, Slovenske Bistrice, Lenarta in Ptuja v zadnjem obdobju doživlja demografsko rast. Ugotovljena je tudi povezava z manjšimi centralnimi naselji, ki v večini primerov predstavljajo območja razvoja na podeželju, medtem ko velika mesta v zadnjem obdobju doživljajo depopulacijo. V povezavi z gostoto cestnega omrežja sicer ugotavljamo, da polovica vseh naselij (50,1 %) z nizko gostoto sicer doživlja depopulacijo v obeh obdobjih, podobno (47,9 % naselij) s srednjo gostoto, ni pa gostota cestnega omrežja odločilen dejavnik v vseh regijah. Povezava med dostopnostjo območja in demografsko rastjo se kaže predvsem v odmaknjenih gričevnatih regijah.

Preglednica 6: Delež naselij glede na indeks gibanja števila prebivalstva med letoma 1961-1991 in 1991-2025 in dodatnih kazalnikov

	Indeks 1961-1991 Indeks 1991-2025	<100 <100	>100 <100	<100 >100	>100 >100
Relief:					
– ravnina		37,3	25,5	9,2	28,0
– gričevje		47,6	9,7	28,7	14,0
– hribovje		54,1	6,6	31,1	8,2
Velikost naselja (2025):					
– 1-100 prebivalcev		59,8	11,5	26,2	2,5
– 101-200 prebivalcev		54,3	10,2	25,1	10,5
– 201-500 prebivalcev		39,0	15,6	26,0	19,4
– 501 in več prebivalcev		15,9	20,5	11,9	51,7
DOO:					
– ni demografsko ogroženo naselje		20,1	21,5	23,5	35,0
– DO naselje iz 1990 in hribovito DO naselje		51,0	7,9	36,4	4,6
– obmejno demografsko ogroženo naselje		70,1	7,3	19,4	3,1
Naselja:					
– drugo podež. nas.(odmaknjeno p.)		70,6	5,8	19,4	4,2
– drugo podeželsko naselje (jedrno podeželje)		39,9	15,8	30,6	13,7
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in n. okoli mest		15,4	18,3	22,1	44,2
– centralno naselje 6. stopnje		20,2	22,6	10,7	46,4
– mestno naselje in naselje mestnega območja		0,0	33,3	15,2	51,5
Cestno omrežje:					
– nizka gostota (do 0,10)		50,1	8,4	31,4	10,1
– srednja gostota (0,11-0,70 km/km ²)		47,9	17,3	16,3	18,6

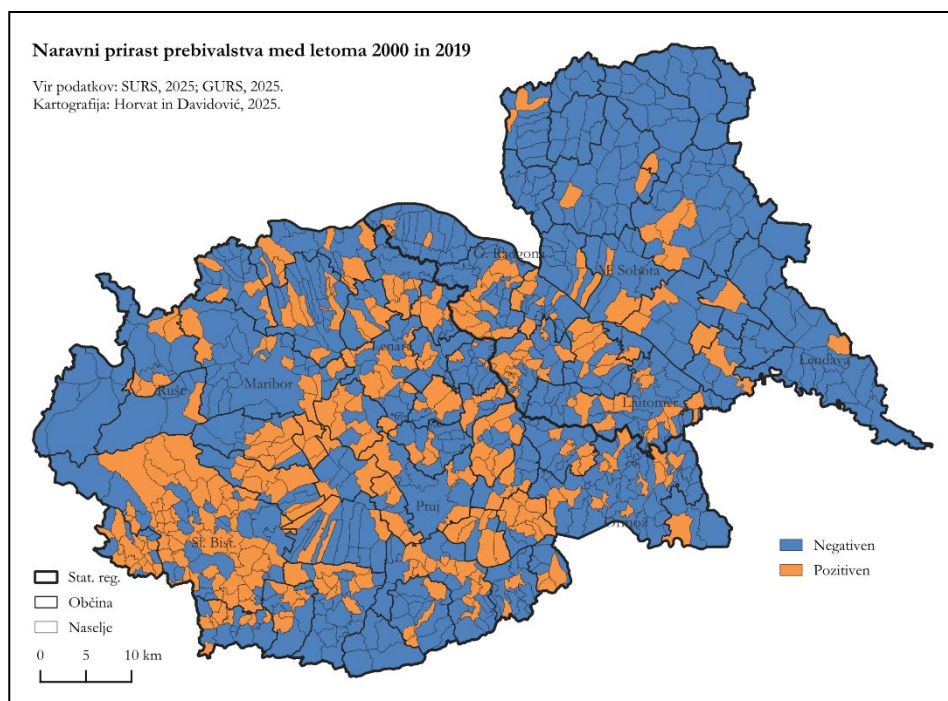
	Indeks 1961-1991	<100	>100	<100	>100
	Indeks 1991-2025	<100	<100	>100	>100
– visoka gostota (0,71-4,7 km/km ²)		31,6	19,9	17,3	31,2
Skupaj		44,5	13,7	23,7	17,4

Opomba: za nekatera naselja ni bilo dostopnega podatka v celotnem časovnem nizu.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

6 Naravni in selitveni prirast prebivalstva po letu 2000

Sprememba števila prebivalstva je rezultat naravnega in selitvenega gibanja prebivalstva. Naravni prirast predstavlja razliko med številom živorojenih in umrlih, medtem ko selitveni prirast predstavlja razliko med številom priseljenih in odseljenih. Oba vplivata na končno skupno povečanje ali zmanjšanje števila prebivalstva. V analizo smo vključili dostopne podatke števila prebivalcev glede na naravni in selitveni prirast po naseljih za obdobje med letoma 2000 in 2019 (SURS, 2025), saj SURS po letu 2019 podatkov po naseljih ne objavlja več.

Slika 24: Naravni prirast prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 2000 in 2019.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

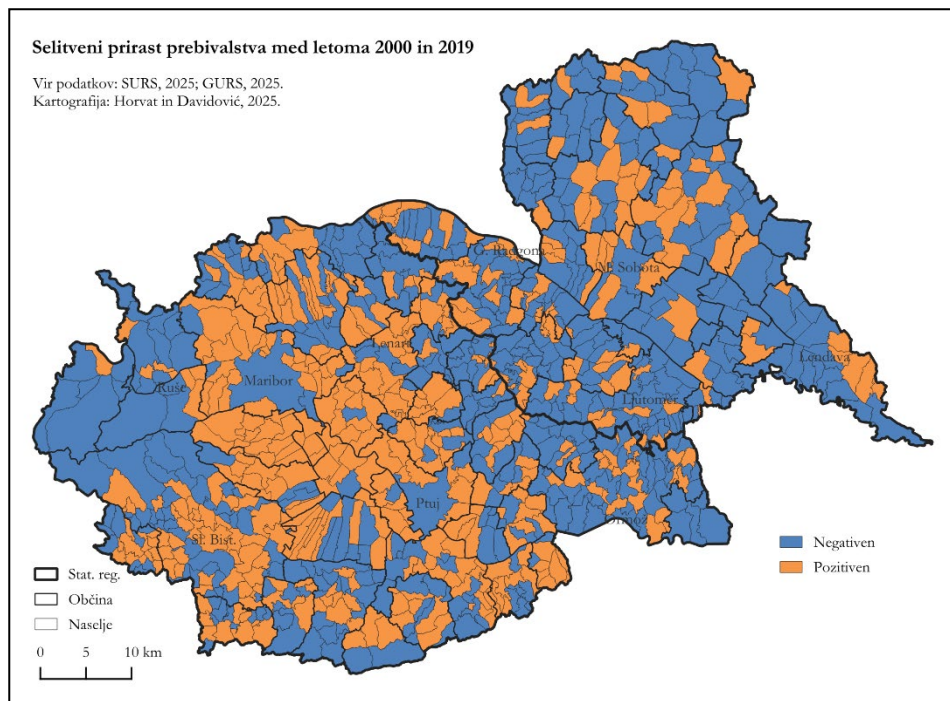
Naravni prirast prebivalstva v skupnem seštevku za obdobje med letoma 2000 in 2019 za celotno območje SV Slovenije izkazuje negativno vednost -16.332, kar pomeni, da je v dvajsetih letih 16.332 oseb več umrlo, kot se jih je v istem obdobju rodilo. Na nivoju naselij jih kar 65 % beleži negativni naravni prirast in le 35 % pozitivnega (Slika 24). Med regijami z najvišjimi deleži naselij z **negativnim naravnim prirastom** izstopajo Zahodno (92,9 % vseh naselij) in Vzhodno Goričko (97,4 %), z 83-90 % vseh naselij pa še Dolinsko, Apaško polje ter Gozdnate Haloze in Boč. Večina naselij v Prekmurju, ne glede na lego v gričevju ali ravnini, izkazujejo negativni naravni prirast in v celotnem obdobju le v 21 naseljih beležijo pozitivnega.

Nekoliko boljše so bile demografske razmere v štajerskem delu Pomurske statistične regije in v Podravske statistični regiji. Z najvišjim deležem naselij s **pozitivnim naravnim prirastom** izstopata regiji S in V del Dravskega polja (60,6 % vseh naselij) in Ptujsko polje (60,7 %), še boljše razmere so opazne v gričevnatih regijah Podpohorske (79,3 %) in Dravinjske gorice (61,9 %). Poleg večjega deleža naselij s pozitivnim selitvenim prirastom na območju med Slovensko Bistrico, Mariborom in Ptujem, je več tovrstnih naselij (med 40 in 45 %) tudi na območju Osrednjih Slovenskih goric in Ptujskih goric ter celo južnega dela Pohorja. Med večjimi mestnimi naselji samo Slovenska Bistrica izkazuje pozitivni naravni prirast (+329 oseb v letih med 2000 in 2019), sledijo pa Benedikt (+135), Rače (+115), Spodnji Duplek (+102) in Šentilj (+72), medtem ko največji negativni naravni prirast izkazuje Maribor (-5.803), ki prispeva kar tretjino vsega negativnega naravnega prirasta v SV Sloveniji, sledijo pa mu Ptuj (-633), Lendava (-498) in Ormož (-417).

Selitveni prirast prebivalstva izkazuje nekoliko boljše razmere. Med vsemi naselji v SV Sloveniji jih sicer še vedno 53,4 % izkazuje negativni selitveni prirast in le 46,6 % pozitivnega, vendar je na Sliki 25 opazna koncentracija naselij s **pozitivnim selitvenim prirastom** v osrednjem delu Podravske statistične regije, ki ni vezana samo na ravninska območja, temveč v veliki meri tudi na gričevnata. Z najvišjim deležem naselij s pozitivnim selitvenim prirastom izstopa S in V del Dravskega polja (87,9 % vseh naselij), sledita pa Mariborsko mestno območje (80 %) in Mariborske gorice (85,7 %). Med 52 in 63 % vseh naselij ima pozitivni selitveni prirast tudi na osrednjem delu Dravskega polja, v Podpohorskih goricah, Dravinjskih goricah in Ptujskih goricah ter v Vinorodnih Halozah, kjer več kot 60 % naselij v tem obdobju izkazuje pozitivni selitveni prirast. Na drugi strani so regije z najvišjim deležem naselij z negativnim selitvenim prirastom, med katerimi izstopajo Zahodno Goričko

(85,7 % vseh naselij), Dolinsko (84,8 %), Mursko polje (76,3 %), Vzhodne (70,0 %) in Zahodne Ljutomersko-Ormoške gorice (67,8 %) in Vzhodno Goričko (68,4 %).

Med največjimi mestnimi naselji vsa izkazujejo negativni selitveni prirast, izstopa pa Maribor (-2.683 oseb med letoma 2000 in 2019); sledijo Murska Sobota (-1.588), Ptuj (-809), Ruše (-345) in Lendava (-197). Največji pozitivni selitveni prirast kot glavna območja priseljevanja izkazujejo predvsem centralna naselja 4. in 5. stopnje v okolici Maribora; to so Lenart (+904), Slovenska Bistrica (+805), Spodnje Hoče (+608), Miklavž na Dravskem polju (+599), Šentilj (+582), Rače (+581) in Rogoza (+501).

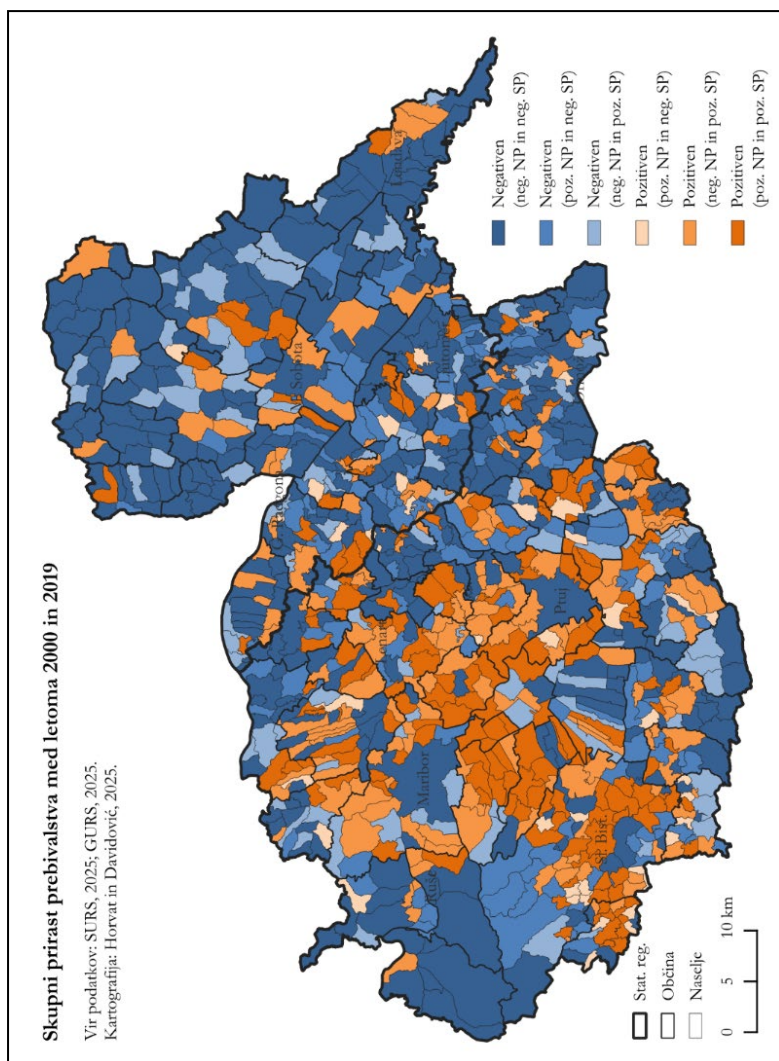

Slika 25: Selitveni prirast prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 2000 in 2019.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Skupni prirast prebivalstva je rezultat naravnega in selitvenega prirasta. Glede na kombinacijo obeh smo identificirali 6 tipov naselij, med katerimi so najbolj zastopani trije tipi (Slika 26). Kar 36,6 % naselij v SV Sloveniji je med letoma 2000 in 2019 izkazovalo **negativni naravni in negativni selitveni prirast**. Z najvišjim deležem tovrstni naselij izstopajo tri regije v Prekmurju in sicer Zahodno Goričko (82,1 %

vseh naselij), Vzhodno Goričko (68,4 %) in Dolinsko (73,9). Le-tem sledijo Apaško polje (57,9 %), Vzhodne (52,3) in Zahodne Ljutomersko-Ormoške gorice (50,8 %). Drugi tip predstavljajo naselja, ki imajo sicer pozitivni naravni prirast, vendar se je število prebivalstva zmanjšalo zaradi večjega izseljevanja. Tovrstnih naselij je 12,9 %, izstopajo pa regije Savinsko (36,8 % vseh naselij), Dravska dolina (33,3 %), Spodnja Ščavniška dolina (30 %), Mursko polje (21,1 %) in Ptujsko polje (21,4 %).

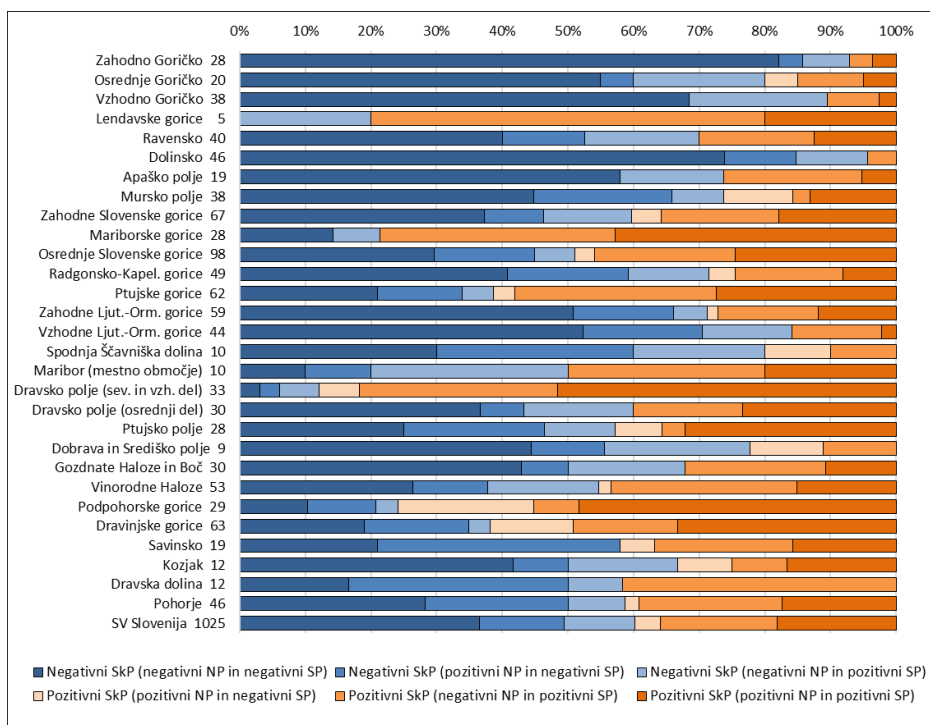

Slika 26: Skupni prirast prebivalstva po naseljih v Severovzhodni Sloveniji v obdobju med letoma 2000 in 2019.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Med naselji s **pozitivnim skupnim prirastom** sta najbolj zastopana dva tipa. V prvem v naseljih beležijo negativni naravni prirast, vendar je selitveni prirast precej večji, zaradi česar se je v njih število prebivalcev med letoma 2000 in 2019 povečalo. V SV Sloveniji je tovrstnih 17,8 % naselij, med regijami pa z najvišjimi deleži izstopajo Lendavske gorice (60 %), Mariborske gorice (35,7 %), Ptujске gorice, mestno območje Maribora (razen mesta Maribor), S in V del Dravskega polja ter Vinorodne Haloze (vse regije med 28-31 % naselij).

V 18,1 % naselij so med letoma 2000 in 2019 zabeležili **pozitivni naravni in pozitivni selitveni prirast**. Izstopajo naselja v območju koncentracije prebivalstva in demografske rasti med Slovensko Bistrico, Mariborom in Ptujem ter severno od Maribora, kamor se širi predvsem novejša suburbanizacija. Z najvišjimi deleži naselij izstopajo S in V del Dravskega polja (51,5 % vseh naselij), Podpohorske gorice (48,3 %), Mariborske gorice (42,9 %) ter Dravinjske gorice (33,3 %) in Ptujsko polje (32,1 %).

Slika 27: Delež naselij glede na skupni prirast prebivalstva v obdobju med letoma 2000 in 2019 po regijah v SV Sloveniji.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Preglednica 7 kaže, da se je na ravninskih območjih uvrstilo v tip naselij z negativnim naravnim in negativnim selitvenim prirastom celo višji delež naselij (39,5 %), kot v gričevju (35,9 %) in hribovju (31,1 %), obenem pa imajo ravninska naselja nižji delež naselij s pozitivnim skupnim prirastom (na ravninah 34,3 %, v gričevju 42,0 % in v hribovju 39,3 % naselij). To dodatno pojasnjuje rezultate o demografski rasti v naseljih v gričevju in hribovju na območju med Mariborom, Slovensko Bistrico in Ptujem ter v njihovem zaledju, obenem pa depopulacijo na območju ravnin v Pomurski statistični regiji.

Preglednica 7: Delež naselij glede na skupni prirast prebivalstva med letoma 2000 in 2019 in dodatnih kazalnikov.

Skupni prirast prebivalstva	-SkP	-SkP	-SkP	+Skp	+SkP	+SkP
Naravni prirast prebivalstva	-NP	+NP	-NP	+NP	-NP	+NP
Selitveni prirast prebivalstva	-SP	-SP	+SP	-SP	+SP	+SP
Relief:	39,5	13,3	12,9	3,7	14,0	16,6
– ravnina	39,5	13,3	12,9	3,7	14,0	16,6
– gričevje	35,9	12,3	9,8	4,0	19,2	18,8
– hribovje	31,1	18,0	11,5	3,3	18,0	18,0
Velikost naselja (2025):	38,5	14,3	13,1	6,1	19,7	8,2
– 1-100 prebivalcev	38,5	14,3	13,1	6,1	19,7	8,2
– 101-200 prebivalcev	43,2	11,1	10,2	3,5	17,5	14,6
– 201-500 prebivalcev	34,6	14,3	10,2	3,2	16,2	21,6
– 501 in več prebivalcev	23,8	11,3	9,3	2,6	18,5	34,4
DOO:	24,8	17,0	6,9	5,8	17,5	28,1
– ni demografsko ogroženo naselje	24,8	17,0	6,9	5,8	17,5	28,1
– DO naselje iz 1990 in gorsko DO naselje	31,8	14,6	9,3	3,3	25,8	15,2
– obmejno demografsko ogroženo naselje	50,9	7,8	15,4	2,1	15,2	8,5
Naselja:	50,3	10,8	14,7	2,2	13,9	8,1
– drugo pod. n.(odmaknjeno pod.)	50,3	10,8	14,7	2,2	13,9	8,1
– drugo podeželsko naselje (jedrno podež.)	31,3	15,3	8,1	6,1	18,7	20,5
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in okoli mest	26,0	5,8	9,6	3,8	26,9	27,9
– centralno naselje 6. stopnje	25,0	20,2	7,1	1,2	14,3	32,1
– mestno naselje in naselje mestnega obm.	21,2	6,1	15,2	0,0	27,3	30,3
Cestno omrežje:	24,8	17,0	6,9	5,8	17,5	28,1
– nizka gostota	24,8	17,0	6,9	5,8	17,5	28,1
– srednja gostota	31,8	14,6	9,3	3,3	25,8	15,2
– visoka gostota	50,9	7,8	15,4	2,1	15,2	8,5
Skupaj	36,6	12,9	10,7	3,9	17,8	18,1

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

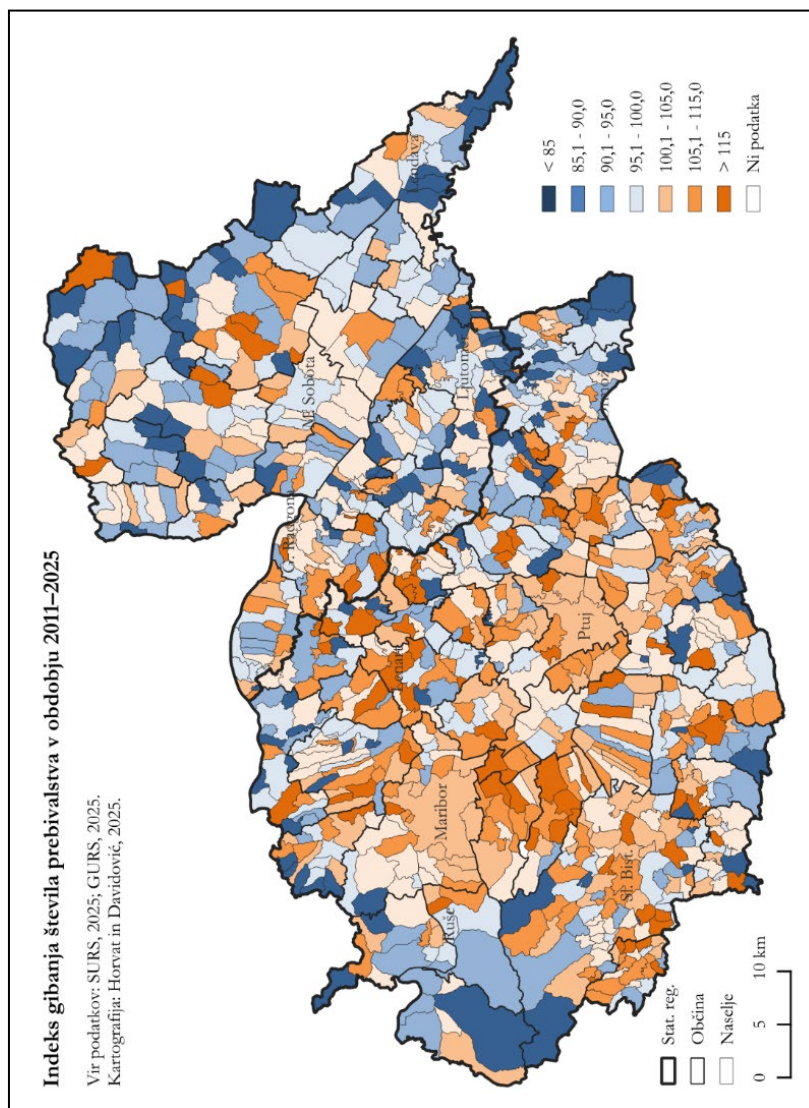
Ugotovljena je povezava z velikostjo naselij, saj so pri manjših naseljih (z do 200 prebivalci) pogosteje zastopana naselja v tipu z negativnim naravnim in negativnim selitvenim prirastom. Pogosteje so zastopana tudi med naselji, ki so predeljena kot demografsko ogrožena naselja. Izstopajo zlasti obmejna demografsko ogrožena naselja (s 50,9 % tovrstnih naselij), saj ima 60,8 % tovrstnih naselij negativni selitveni prirast, medtem ko ima pozitivni naravni in pozitivni selitveni prirast samo 8,5 % tovrstnih naselij. Pozitivni skupni prirast v kombinaciji z negativnim ali pozitivnim naravnim prirastom je najbolj pogost v večjih naseljih (z več kot 500 prebivalci), ki niso opredeljena kot centralna naselja, in v naseljih v mestnem območju, ki se nahajajo okoli Maribora. Ob tem je nujno opozoriti, da ima na drugi strani kar 52,3 % manjših centralnih naselij (6. stopnje) negativni skupni prirast, predvsem na račun negativnega selitvenega prirasta, tako da tudi določena stopnja centralnosti ne zagotavlja rasti prebivalstva.

Med večjimi mestnimi naselji največjo skupno rast prebivalstva med letoma 2000 in 2019 izkazuje Slovenska Bistrica (+1.134), Rače (+696), Lenart (+695), Šentilj (+654), Spodnje Hoče (+611) in Miklavž na Dravskem polju (+602), medtem ko izkazuje Maribor močno zmanjšanje (zaradi negativnega naravnega in selitvenega prirasta) (-8.486), sledijo pa mu Murska Sobota (-1.815), Ptuj (-1.442), Lendava (-695) in Ormož (-445). Prebivalstvo iz Maribora in Ptuja poseljuje predvsem okoliška območja, medtem ko pri Murski Soboti podatki tega ne izkazujejo v tolikšni meri. Opozoriti je potrebno tudi, da se vsi podatki naravnega in selitvenega gibanja prebivalstva nanašajo na obdobje do leta 2019, saj za kasnejša leta podatki po naseljih niso objavljeni. Dobro je opozoriti tudi na dejstvo, da je v letu 2008 prišlo do spremembe definicije prebivalstva v Slovenji, po katerem se je uveljavil koncept običajnega prebivališča (za prebivalce domov za starejše, študentskih domov, idr. se uveljavi prijavna obveznost na običajnem prebivališču), obenem pa so prebivalci Slovenije postali tudi tujci, zaradi njih se po tem letu bistveno poveča število registriranih selitev. Ne glede na to pa rezultati analize podajajo dokaj realen vpogled o dejanskih območjih koncentracije in praznjenja prebivalstva.

7 Gibanje števila prebivalstva med letoma 2011 in 2025 (s poudarkom na centralnih in večjih naseljih)

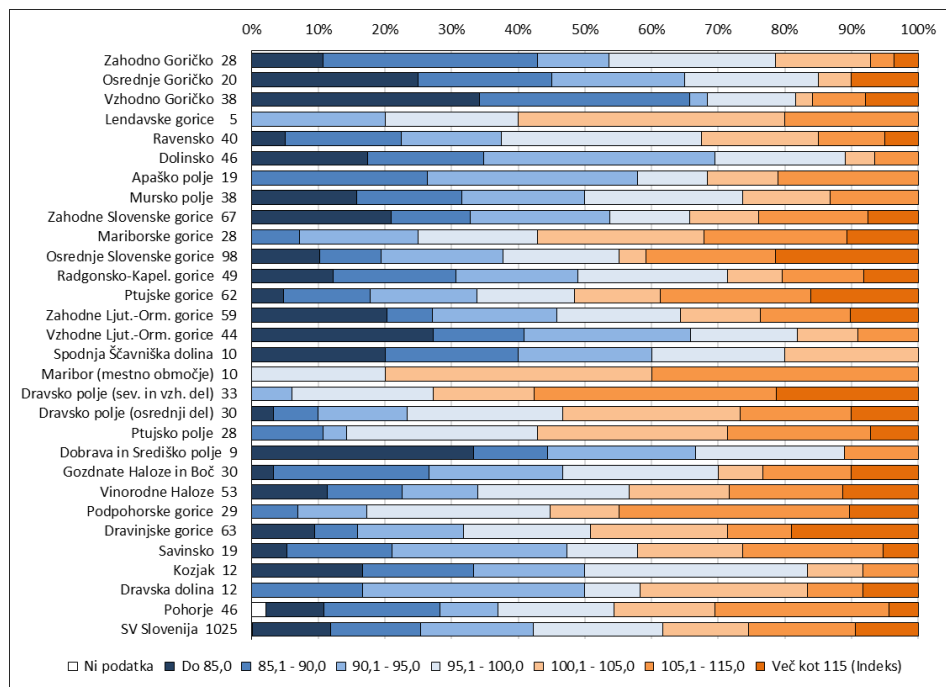
Podatki za gibanje števila prebivalstva v zadnjem obdobju, med letoma 2011 in 2025, kažejo nekoliko boljše demografske razmere. V tem obdobju sicer še vedno kar 61,6 % vseh naselij kaže zmanjšanje števila prebivalstva (25,3 % naselij kaže celo

zmanjšanje za več kot 15 %), vendar pa razmere po regijah niso več tako enoznačne, kot so se kazale v daljših časovnih obdobjih, ki so bila obravnavana do sedaj. Regiji, v katerih najvišji delež naselij izkazujejo depopulacijo sta Dolinsko (89,1 % vseh naselij) in Dobrava s Središkim poljem (88,9 %), z med 80-85 % pa sledijo Osrednje in Vzhodno Goričko, Vzhodne Ljutomersko-Ormoške gorice in Kozjak.

Slika 28: Indeks gibanja števila prebivalstva po naseljih v SV Sloveniji v obdobju med letoma 2011 in 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Slika 29: Delež naselij glede na indeks gibanja števila prebivalstva po naseljih v obdobju med letoma 2011 in 2025 po regijah v SV Sloveniji.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Med navedenimi regijami še posebej izstopa Vzhodno Goričko, kjer se je po letu 2011 število prebivalcev zmanjšalo kar v 31 od 38 naselij, v 25 pa celo za več kot za 10 % (to predstavlja 65 % vseh naselij v regiji) (Slika 28, Slika 29). Depopulacijo, razen v naselju Hodoš, beležijo tudi vsa centralna naselja; to so Gornji Petrovci, Šalovci, Prosenjakovci in Kobilje. Med naselji s povečanjem števila prebivalcev velja poleg Hodoša omeniti samo še Suhi vrh (pri Moravskih Toplicah). Na Osrednjem Goričkem ni centralnih naselij, med naselji, v katerih se je število prebivalcev povečalo, velja omeniti le Vanečo in Dolino. Razmere so nekoliko boljše na Zahodnem Goričkem, kjer se je število prebivalcev povečalo v 6 od 28 naselij (21,4 % naselij v regiji). Med centralnimi naselji se je povečalo v Kuzmi in Rogašovcih, medtem ko se je na Gradu zmanjšalo. Med naselji z največjo rastjo pa velja poleg Kuzme omeniti le še naselje Korovci.

Med ravninskimi regijami posebej izstopa Dolinsko, na katerem se je število prebivalcev povečalo le v petih naseljih (od 40) in med njimi lahko izpostavimo le centralna naselja Beltinci in Bogojina, medtem ko se je v vseh drugih centralnih

naselijh v regiji število prebivalcev zmanjšalo; to je v Lendavi, Dobrovniku, Turnišču, Odrancih, Črenšovcih, Dokležovju, Veliki Polani in Gaberju. Nekoliko boljše razmere so le na Ravenskem, kjer se je število prebivalcev sicer povečalo v 32,5 % naselijh (v 13 od 40 naselij), Z največjim povečanjem izstopajo Moravske Toplice (povečanje za 23,5 %) ter Gederovci, Murski Črnci in Markišavci (v vseh za 7-10 %). V tej regiji se je z izjemo Moravskih Toplic v vseh drugih centralnih naselijh število prebivalcev zmanjšalo; to je v Tišini, Bakovcih, Krogu, Rakičanu, Puconcih, Cankovi, Martjancih in predvsem v Murski Soboti (zmanjšanje za 5,9 %).

Med ravninskimi naselji z višjim deležem naselij z zmanjšanjem števila prebivalstva izstopa tudi Mursko polje, na katerem se je število prebivalcev zmanjšalo v 28 od 38 naselijh. Z večjo rastjo (med 5 in 10 %) izstopajo le Križevci, Veržej, Banovci in Babinci, pri čemer sta prvi dve naselji tudi centralni naselji. V drugih centralnih naselijh v regiji; to so Gornja Radgona, Radenci, Ljutomer in Šafarsko se je število prebivalcev zmanjšalo. Manjša ravninska regija je tudi Dobrava s Središkim poljem, kjer se je število prebivalcev zmanjšalo kar v 88,9 % naselijh (v 8 od 9 naselijh). Obe centralni naselji beležita zmanjšanje; Ormož za 10,8 % in Središče ob Dravi za kar 15,6 %. Edino naselje z rastjo prebivalstva v tej regiji je Hardek pri Ormožu.

Depopulacija se med letoma 2011 in 2025 nadaljuje tudi v več gričevnatih regijah v Slovenskih goricah in Halozah. Z najvišjimi deleži naselij z depopulacijo izstopata Vzhodno Ljutomersko-Ormoške gorice in Gozdnate Haloze z Bočem. V Vzhodnih Ljutomersko-Ormoških goricah beleži depopulacijo kar 81,8 % naselij (36 od 44 naselij), med njimi je kar 12 naselij z zmanjšanjem za več kot 15 %. V regiji ni centralnih naselij, med večjimi naselji po številu prebivalcev pa je z rastjo vredno omeniti le naselje Kog. Na drugi strani med večjimi naselji beležita občutno depopulacijo Spodnji Kamenščak in Hum pri Ormožu. Nekoliko boljše so demografske razmere v Zahodnih Ljutomersko-Ormoških goricah, v katerih beležijo depopulacijo v 64,4 % naselij (v 38 od 59 naselijh). Med centralnimi naselji beleži Mala Nedelja stagnacijo, Sveti Tomaž in Podgorci pa rast števila prebivalstva. Med večjimi naselji je potrebno omeniti še naselje Stara Cesta, ki beleži rast, ter Moravce v Slovenskih goricah, kjer beležijo zmanjšanje števila prebivalstva.

Razlika med regijama se kaže tudi med Gozdnatimi in Vinorodnimi Halozami. V Gozdnatih Halozah z Bočem kar 70 % naselij (21 od 30 naselij) beleži depopulacijo, medtem ko je v Vinorodnih Halozah tovrstnih le 56,6 % naselij (30 od 53 naselij). V Gozdnatih Halozah beležijo depopulacijo vsa centralna naselja (Makole za 8,4 %,

Žetale za 6,1 %) in med večjimi naselji beležita rast samo Breg in Čeremožiše, v Vinorodnih Halozah pa med centralnimi naselji beleži depopulacijo le Podlehnik (zmanjšanje za 1,3 %), medtem ko se v Cirkulanah število prebivalcev povečuje (za 6,7 %). Med večjimi naselji v regiji beležijo rast tudi v naseljih Brezovec, Gradišča in Hrastovec, kar kaže na dokaj ugodne demografske razmere v vzhodnem delu Haloz.

Na Sliki 28 je območje z največjim deležem naselij z rastjo prebivalstva prikazano na območju Mariborske mestne regije (80 % vseh naselij v regiji), S in V dela Dravskega polja (72,7 %) ter na Ptujskem polju (57,1 %). V Mariborski mestni regiji beležijo rast števila prebivalstva vsa naselja razen Brestrnice (zmanjšanje za 4,4 %) in Limbuša (za 1,8 %). Rast je najmanjša v mestu Maribor (2,5 %), med centralnimi naselji pa največja v Kamnici (6,2 %) in Razvanju (3,4 %). Centralna naselja na S in V delu Dravskega polja beležijo še večjo rast. Tu, razen v Staršah in Vidmu pri Ptuj, beležijo rast vsa centralna naselja; največjo v Slivnici pri Mariboru (26,1 %), Miklavžu na Dravskem polju (18,3 %) in Račah (17,3 %). Med drugimi večjimi naselji, ki niso centralna naselja, je z rastjo potrebno izpostaviti tudi naselja Ješenca (25,5 %), Rogoza (24,6 %), Skoke (17,2 %), Hajdoše in Dravski Dvor; medtem ko se je število prebivalcev med večjimi naselji zmanjšalo le v Zlatoličju in Lancovi vas. Na Ptujskem polju beležijo rast vsa centralna naselja; največjo rast beleži Gorišnica (19,5 %), sledijo pa Markovci in Dornava, medtem ko se je število prebivalcev v mestu Ptuj povečalo le za 0,7 %. Med večjimi naselji na Ptujskem polju je potrebno z višjo rastjo števila prebivalstva izpostaviti še naselji Moškanjci in Podvinci, z zmanjšanjem pa Stojnce in Mihovce pri Veliki Nedelji.

Rast beleži tudi več kot polovica naselij v gričevnatih regijah v zaledju Maribora, Ptuja, Slovenske Bistrice in Lenarta. Število prebivalcev se je tako povečalo v več kot polovici naselij v Mariborskih goricah (57,1 % naselij), Podpohorskih goricah (55,2 %), Ptujskih goricah (51,6 %) in Dravinjskih goricah (49,8 %). V Mariborskih goricah beležijo rast vsa centralna naselja razen Malečnika (zmanjšanje za 11,2 %); to so Pernica (povečanje za 28,4 %), Spodnji Duplek (18,8 %), Dvorjane in Zgornji Duplek. Veliko rast izkazuje tudi Počehova (32,1 %), medtem ko med večjimi naselji, ki niso centralna naselja, beležijo depopulacijo le v Zimici in Trčovi, ki sta nekoliko oddaljeni od glavnih prometnic. Rast izkazujejo tudi velik del naselij v sosednjih Osrednjih Slovenskih goricah, saj se je število prebivalcev povečalo kar v 44 naseljih (od 98), še posebej pa izstopajo naselja s povečanjem za več kot 15 %, ki jih je kar 21. Rast izkazujejo prav vsa centralna naselja v regiji, z najvišjo rastjo pa je potrebno izpostaviti Cerkvenjak (povečanje za 38,5 %), Sv. Trojico (27,0 %), Jurovski dol (22,6

%), Benedikt (18,7 %), Lenart (16,4 %), Spodnjo Voličino in Sv. Ano v Slovenskih goricah. Večinoma so to občinska središča novih majhnih občin, ki so nastala na območju nekdanje občine Lenart. V Ptujskih goricah med centralnimi naselji beležijo rast Juršinci (49,7 %) in Destrnik, medtem ko rahlo zmanjšanje Vitomarci in Trnovska vas. Med večjimi naselji, ki niso centralna naselja, je z veliko rastjo potrebno izpostaviti še naselja Grajena, Vintarovci in Kicar, medtem ko se je število prebivalcev zmanjšalo v Grajenščaku in Krčevini pri Vurberku.

V Podpohorskih goricah beležijo rast vsa centralna naselja; Fram (za 10,9 %) in Oplotnica (7,2 %), med večjimi naselji, ki niso centralna naselja, pa Morje (povečanje kar za 51,6 %), Radizel, Visole in Zgornja Bistrica. V Dravinjskih goricah Slovenska Bistrica beleži rast za 12,2 %, sledita pa ji še centralni naselji Spodnje Poljčane in Črešnjavec, medtem ko Poljčane in Zgornje Poljčane beležijo depopulacijo. Med večjimi naselji, ki niso centralna naselja, velja z rastjo izpostaviti tudi naselja Leskovec, Vrhole in Laporje.

Preglednica 8: Delež naselij glede na indeks gibanja števila prebivalstva med letoma 2011 in 2025 in dodatnih kazalnikov.

Indeks 2011-2025	Do 85	85,1-90,0	90,1-95,0	95,1-100,0	100,1-105,0	105,1-115,0	Nad 115
Relief:							
– ravnina	8,1	13,3	18,5	22,1	17,0	15,5	5,5
– gričevje	13,3	13,4	16,7	18,2	11,3	15,6	11,5
– hribovje	11,5	16,4	11,5	21,3	13,1	23,0	3,3
Velikost naselja (2025):							
– 1-100 prebivalcev	23,8	13,1	17,2	12,7	7,4	14,8	11,1
– 101-200 prebivalcev	13,7	17,5	16,2	17,8	12,7	13,7	8,6
– 201-500 prebivalcev	5,1	13,0	17,8	25,4	14,3	17,5	7,0
– 501 in več prebivalcev	2,6	7,3	15,9	21,2	19,2	19,9	13,9
DOO:							
– ni demografsko ogroženo naselje	6,4	8,4	16,2	21,0	16,2	19,9	11,9
– DO naselje iz 1990 in gorsko DO naselje	9,3	14,6	17,2	17,9	11,9	17,2	11,9
– obmejno demografsko ogroženo naselje	18,5	18,7	17,5	18,2	9,7	11,4	5,9
Naselja:							
– drugo pod. n. (odmaknjeno pod.)	18,9	18,1	15,6	18,9	10,6	12,5	5,6
– drugo podeželsko naselje (jedrno podež.)	10,4	13,1	18,5	18,5	12,8	16,2	10,6
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in okoli mest	1,0	8,7	15,4	23,1	20,2	21,2	10,6

Indeks 2011-2025	Do 85	85,1-90,0	90,1-95,0	95,1-100,0	100,1-105,0	105,1-115,0	Nad 115
– centralno naselje 6. stopnje	7,1	6,0	16,7	20,2	11,9	20,2	17,9
– mestno naselje in naselje mestnega obm.	0,0	6,1	15,2	24,2	18,2	24,2	12,1
Cestno omrežje:							
– nizka gostota	15,1	14,1	14,9	18,0	11,4	16,4	10,0
– srednja gostota	10,1	14,7	17,6	21,9	13,7	14,4	7,5
– visoka gostota	6,9	10,8	19,9	19,5	15,2	16,9	10,8
Skupaj	11,7	13,6	16,9	19,4	12,9	16,0	9,5

Preglednica 8 potrjuje ugotovitve o navedenih demografskih razmerah po letu 2011. Ne moremo potegniti enoznačnih ugotovitev glede na reliefne značilnosti, kot smo jih lahko prej v daljših časovnih obdobjih. Ravninska naselja predvsem v Pomurski statistični regiji izkazujejo v veliki meri depopulacijo (tudi večina centralnih naselij), medtem ko v Podravski izkazujejo rast. Gričevnata območja, predvsem na oddaljenem podeželju in v demografsko ogroženih območjih izkazujejo predvsem depopulacijo, medtem ko naselja v gričevnatem zaledju Maribora, Slovenske Bistrice, Ptuja in Lenarta v veliki meri izkazujejo rast števila prebivalstva. Prav centralna naselja v Osrednjih Slovenskih gorica in Mariborskih gorica kažejo na širjenje procesa suburbanizacije tudi v ta območja, saj prihaja v teh regijah do koncentracije prebivalstva v centralnih naseljih in ob glavnih prometnicah. Ugotavljamo pa tudi, da centralnost naselja ni zagotovilo za demografsko rast, saj le polovica centralnih in mestnih naselij beleži demografsko rast.

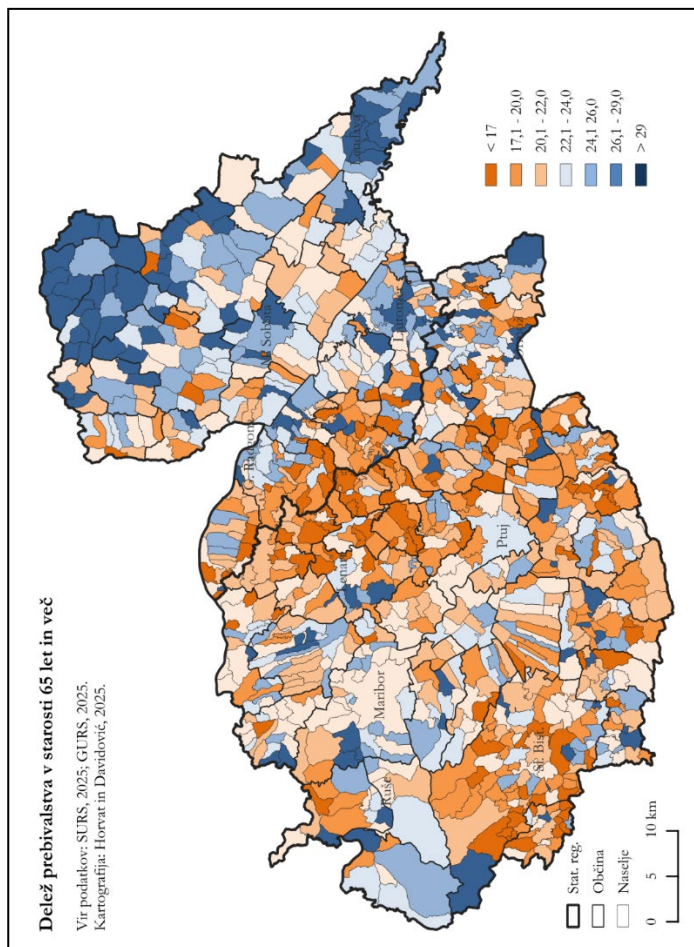
8 Delež starejšega prebivalstva v letu 2025

Na koncu smo želeli ugotoviti še stopnjo povezanosti demografskih razmer v zadnjem desetletju z deležem starejšega prebivalstva v letu 2025. Slika 30 prikazuje delež prebivalstva v starosti 65 let in več po naseljih. Le 30 % naselij v SV Sloveniji izkazuje podpovprečen delež starejšega prebivalstva (do 20 %), 34 % povprečen delež (20,1-24 %) in 36 % nadpovprečen delež (nad 24 %).

Večina regij na območju Pomurske statistične regije izkazuje visoke deleže starejšega prebivalstva, med regijami z **najvišjimi deleži starejšega prebivalstva (nad 24 %)** pa ponovno izstopa Vzhodno Goričko s kar 86,8 % tovrstnih naselij, z 80 % pa sledijo Lendavske gorice. Na Osrednjem Goričkem, Ravenskem, Dolinskem in na Murskem polju je tovrstnih naselij med 57-63 %, kar kaže na ostarelo starostno sestavo, ki se kaže tudi v zmanjševanju števila prebivalstva v teh regijah v obdobju

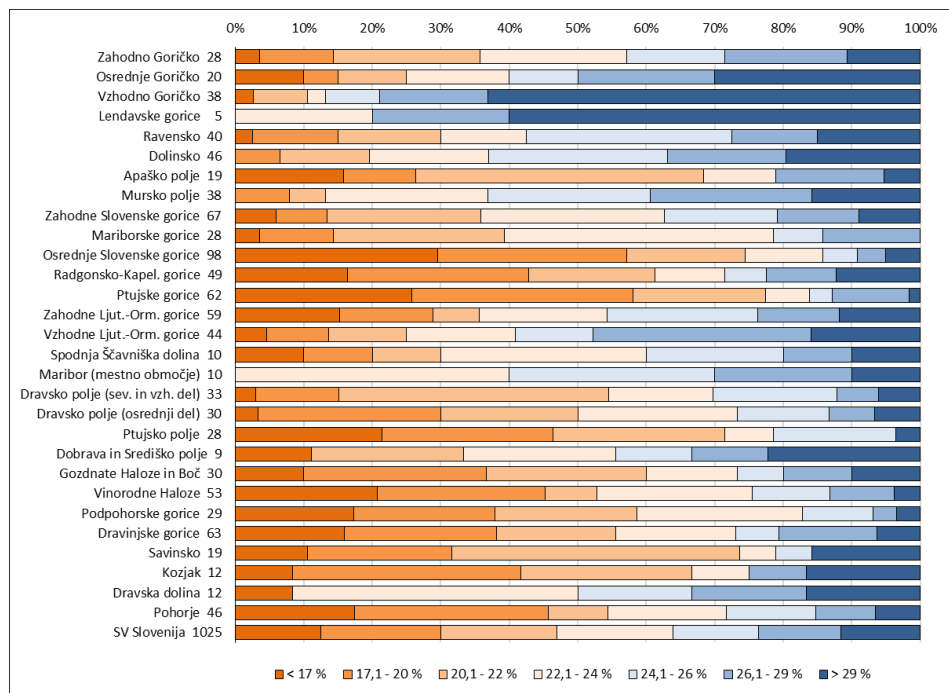
po letu 2011 (Slika 28). Izven navedenih regij imajo več kot 50 % naselij v tej starostni skupini le še Vzhodno Ljutomersko-Ormoške gorice, Mestno območje Maribora ter Dravska dolina.

Na drugi strani med regijami z **najnižjimi deleži starejšega prebivalstva (do 20 %)** izstopajo Osrednje Slovenske gorice (57,1 % naselij) in Ptujске gorice (58,1 %), z med 41 in 46 % naselij pa izstopajo še Radgonsko-Kapelske gorice, Ptujsko polje, Vinorodne Haloze, Dravinjske gorice, Kozjak in Pohorje, kar kaže na dokaj ugodne demografske razmere v teh regijah v povezavi s staranjem prebivalstva.

Slika 30: Delež prebivalstva v starosti 65 let in več po naseljih na območju SV Slovenije v letu 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Slika 31: Delež naselij s prebivalstvom v starosti 65 let in več po regijah v SV Sloveniji v letu 2025.

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

Podatki kažejo (Preglednica 9), da z višjimi deleži starejšega prebivalstva (nad 24 %) ne izstopajo nobena območja glede na relief oziroma, da so z nekoliko višjimi deleži starejšega prebivalstva zastopana celo naselja v ravninskih območjih, predvsem na račun ravninskih naselij v Pomurski statistični regiji. Z višjimi deleži starejšega prebivalstva izstopajo tudi naselja v obmejnih demografsko ogroženih območjih (45,5 % vseh tovrstnih naselij) ter na odmaknjenem podeželju (40,3 %). Delež tovrstnih naselij je celo višji med mestnimi naselji in naselji mestnega območja (54,6 %) ter lokalnimi centralnimi naselji (39,3 %), kjer se kaže izrazito staranje prebivalstva. Območja z najnižjim deležem starejšega prebivalstva (do 20 %) medtem obsegajo celo višji delež naselij v gričevnatem in hribovitem zaledju, v demografsko ogroženih območjih, ki so bila opredeljena z zakonom v letu 1990 in v naseljih z do 100 prebivalci, kar potrjuje ugotovitev, da se na območju t. i. jedrnega podeželja, predvsem v gričevnatih območjih Podravske statistične regije, po letu 2011 kažejo dokaj ugodne demografske razmere. Kazalniki, ki kažejo na trende rasti prebivalstva izkazujejo pomembno stopnjo povezanosti s starostno sestavo

prebivalstva. Območja z negativnim skupnim prirastom in depopulacijo izkazujejo višje deleže starejšega prebivalstva, medtem ko so ti deleži nižji v območjih s pozitivnim skupnim prirastom. Območja s srednjo in visoko gostoto cestnega omrežja izkazujejo prav tako nekoliko višje deleže mlajšega prebivalstva, medtem ko območja z nizko gostoto ne izkazujejo neke zakonitosti.

Preglednica 9: Delež naselij glede na delež prebivalstva v starosti 65 let in več v letu 2025 in dodatnih kazalnikih.

Delež preb. v starosti 65+ let	Do 17 %	17,1-20 %	20,1-22 %	22,1-24 %	24,1-26 %	26,1-29 %	Nad 29 %
Relief:							
– ravnina	5,5	12,2	18,8	18,8	20,3	12,5	11,8
– gričevje	15,0	18,6	16,6	16,5	9,7	12,0	11,7
– hribovje	14,8	27,9	13,1	14,8	9,8	9,8	9,8
Velikost naselja (2025):							
– 1-100 prebivalcev	20,1	22,1	12,3	10,2	7,0	9,0	19,3
– 101-200 prebivalcev	15,2	17,8	15,9	15,2	13,0	12,4	10,5
– 201-500 prebivalcev	8,3	15,9	20,3	19,4	14,6	14,9	6,7
– 501 in več prebivalcev	3,3	12,6	19,9	26,5	15,9	9,9	11,9
DOO:							
– ni demografsko ogroženo naselje	12,4	19,5	19,0	19,0	11,9	10,2	8,0
– DO naselje iz 1990 in gorsko DO naselje	19,9	25,8	14,6	11,9	9,9	9,9	7,9
– obmejno demografsko ogroženo naselje	10,0	12,3	15,6	16,6	14,0	14,7	16,8
Naselja:							
– drugo pod. n.(odmaknjeno pod.)	13,3	15,0	15,8	15,6	12,2	12,8	15,3
– drugo podeželsko naselje (jedrno podež.)	15,5	21,8	17,8	14,6	11,0	11,3	7,9
– naselje s 500+ preb. (ni CN) in okoli mest	5,8	15,4	19,2	21,2	19,2	8,7	10,6
– centralno naselje 6. stopnje	6,0	13,1	16,7	25,0	11,9	13,1	14,3
– mestno naselje in naselje mestnega obm.	0,0	3,0	12,1	30,3	15,2	21,2	18,2
Cestno omrežje:							
– nizka gostota	15,2	18,3	15,8	16,6	11,5	12,1	10,5
– srednja gostota	10,4	16,9	18,2	17,3	13,4	11,4	12,4
– visoka gostota	9,5	16,5	17,7	17,3	13,4	12,6	13,0
Skupni prirast preb.:							
– negativen	9,9	13,9	15,6	15,6	14,6	14,9	15,6
– pozitiven	16,4	22,8	19,1	19,1	9,3	7,6	5,6
Gibanje št. pr. 2011-2025:							
– do 93 (indeks)	7,4	13,3	13,6	15,3	13,6	17,6	19,3
– 93,1 - 100	9,0	16,9	17,6	19,1	15,1	11,9	10,4

Delež preb. v starosti 65+ let	Do 17 %	17,1-20 %	20,1 - 22 %	22,1 - 24 %	24,1 - 26 %	26,1 - 29 %	Nad 29 %
– 100,1 - 107	14,5	17,2	19,4	21,0	9,7	11,3	7,0
– nad 107	7,4	13,3	13,6	15,3	13,6	17,6	19,3
Skupaj	12,5	17,5	17,0	17,0	12,5	12,0	11,6

Vir: lasten (na osnovi podatkov SURS, 2025).

9 Sklep

Prispevek obravnava dolgoročni demografski razvoj na območju SV Slovenije na ravni naselij v obdobju od leta 1869 do 2025, pri čemer povezuje zgodovinske in sodobne popisne podatke s fizično-geografsko in funkcionalno prostorsko členitvijo. Glavni doprinos raziskave je dolgoročna analiza, ki razkriva demografske vzorce in prostorske razlike na ravni naselij, ki na ravni občin ali statističnih regij pogosto ostajajo zakriti. Rezultati kažejo, da je demografski razvoj na območju SV Slovenije izrazito prostorsko diferenciran in zaznamovan z visoko stopnjo dolgoročne vztrajnosti. Najizrazitejši vzorec je polarizacija med ravninskimi območji na eni ter gričevnatimi in hribovitimi območji na drugi strani. Številna naselja na ravninskih območjih so najnižjo vrednost števila prebivalcev imela v drugi polovici 19. stoletja, nato pa v večjem delu 20. stoletja beležila rast, zlasti v drugi polovici stoletja in ponovno po letu 1991. Nasprotno je večina naselij v gričevnatih in perifernih območjih dosegla demografski višek pred ali kmalu po drugi svetovni vojni, nato pa so vstopila v dolgotrajen proces depopulacije. V več regijah, zlasti pa na Goričkem, v Halozah, Ljutomersko-Ormoških gorinah, na Kozjaku in Pohorju, je večina naselij najnižje število prebivalcev zabeležila v zadnjih popisih, kar potrjuje, da je depopulacija še vedno aktiven proces, zlasti na območjih t. i. odmaknjenega podeželja.

Velikost in vrsta naselja dodatno pojasnjujeta te prostorske razlike. Majhna naselja, zlasti tista z manj kot 200 prebivalci, so nadpovprečno zastopana v območjih z neugodnimi demografskimi trendi in so izrazito povezana z najnižjimi vrednostmi števila prebivalcev v zadnjih desetletjih. Centralna naselja, suburbanizirana naselja ter večja podeželska naselja v nasprotju s tem v zaledju mest večinoma izkazujejo dolgoročno demografsko rast, pri čemer se najvišje vrednosti števila prebivalcev pogosto pojavljajo po letu 1991, ne pa v vseh. Izraziti so procesi suburbanizacije in rurbanizacije v širšem zaledju Maribora, Ptuja, Lenarta in Slovenske Bistrice, kjer se demografska rast jasno razlikuje od stagnacije ali upadanja v bolj odmaknjenih podeželskih območjih. Prisotnost demografsko ogroženih naselij v sicer razvojno

ugodnih ravninskih območjih, vključno z mestom Maribor, ki že daljše obdobje izkazuje demografsko stagnacijo oziroma upad, kaže, da demografska ranljivost ni omejena zgolj na periferno podeželje.

Dodatni kazalniki večinoma potrjujejo navedene ugotovitve. Razvrstitev naselij med demografsko ogrožena območja se prostorsko močno prekriva z območji dolgoročne depopulacije, zlasti v obmejnih in vzpetih delih raziskovalnega območja, pri čemer gre predvsem za odsev že obstoječih demografskih trendov. Podobno velja za gostoto cestnega omrežja, saj so naselja z nizko gostoto cestne infrastrukture pogosteje povezana z neugodnimi demografskimi trendi, medtem ko je višja gostota značilna za urbana in suburbana območja. Analiza kaže, da prometna infrastruktura sama po sebi ne zagotavlja demografske rasti, temveč deluje kot dodaten dejavnik v povezavi s hierarhijo naselij, funkcionalno povezanostjo ter širšimi družbeno-ekonomskimi razmerami v konkretnih regijah. Demografske spremembe v najnovejšem obdobju so prostorsko manj enotne kot v prejšnjih fazah demografskega razvoja. V zadnjem desetletju reliefne razmere kot dolgoročni okvir ne pojasnjuje več vseh zaznanih razlik, saj na razvoj vse izraziteje vplivajo selitveni procesi in funkcionalne povezave med naselji. Ob tem pa podrobne ugotovitve kažejo, da tudi centralnost naselja ni zagotovilo za demografsko rast, saj le polovica centralnih naselij in mestnih naselij beleži demografsko rast. To se jasno kaže pri primerjavi Pomurske in Podravske statistične regije, kjer ob podobnih fizično-geografskih izhodiščih potekajo različni demografski procesi.

Medtem ko se v Pomurski statistični regiji tudi v zadnjem obdobju nadaljujejo izrazito neugodni demografski trendi, Podravska statistična regija izkazuje večjo notranjo diferenciacijo, zlasti zaradi rasti v suburbaniziranem zaledju večjih središč. Takšni vzorci potrjujejo, da kratkoročne demografske spremembe vse pogosteje odražajo dostopnost, mobilnost prebivalstva in vpetost v urbani sistem, medtem ko relief ohranja predvsem dolgoročni pomen. To še posebej izstopa na primeru gričevnatega zaledja Maribora, Slovenske Bistrice, Ptuja in Lenarta, ki po letu 2011 s suburbanizacijo v veliki meri izkazujejo rast števila prebivalstva. Prav centralna naselja v Osrednjih Slovenskih goricah in Mariborskih goricah kažejo na širjenje procesa suburbanizacije v ta območja, saj prihaja v omenjenih regijah do koncentracije prebivalstva v lokalnih centralnih naseljih in ob glavnih prometnicah.

Ugotovljeni vzorci so skladni tudi z dosedanjimi raziskavami in razpoložljivimi demografskimi projekcijami, ki za obdobje 2018–2038 kažejo na nadaljevanje dolgoročnih razvojnih trendov. Raziskave potrjujejo, da se bo demografska rast koncentrirala predvsem v območjih z dobro dostopnostjo do regionalnih središč, kar sovпада z zaznanimi procesi suburbanizacije. Opozarjajo hkrati tudi na nadaljevanje izrazito neugodnih demografskih procesov v perifernih delih SV Slovenije, zlasti v Pomurski statistični regiji, kjer je do leta 2038 predviden približno 15 % nadaljnji upad prebivalstva, kar predstavlja največje zmanjšanje med vsemi slovenskimi statističnimi regijami (Nared, 2019). Dejavniki so predvsem nizka rodnost, negativni selitveni saldo in hitro staranje prebivalstva, pri čemer se pričakuje izrazito zmanjšanje števila žensk v rodni dobi ter krčenje aktivnega prebivalstva. Indeks starosti naj bi se v tem obdobju povečal z okoli 160 na več kot 330, delež prebivalcev, starejših od 65 let, naj bi presegel tretjino celotnega prebivalstva. Zaskrbljujoče je dejstvo, da izkazujejo neugodne demografske razmere tudi ravninska območja in ne le gričevnata, pri čemer pa še vedno izstopa območje Goriškega z najbolj neugodnimi demografskimi razmerami na celotnem proučevanem območju. Podravska statistična regija naj bi se po projekcijah razvijala nekoliko ugodneje, vendar tudi brez demografskega obrata. Do leta 2038 je predviden približno 7 % upad prebivalstva (Nared, 2019), pri čemer se bodo ugodnejši trendi ohranjali predvsem v suburbaniziranem zaledju večjih središč, medtem ko bodo ruralna in manj dostopna območja na odmaknjem podeželju še naprej izgubljala prebivalstvo. V Podravske statistične regije projekcije opozarjajo na izrazito staranje prebivalstva in postopno zmanjševanje aktivnega kontingenta.

Sklepno lahko ugotovimo, da je demografski razvoj SV Slovenije zaznamovan z vztrajnimi prostorskimi razlikami, ki jih oblikujejo različni dejavniki, med katerimi smo podrobneje obravnavali reliefne značilnosti, gospodarski razvoj in funkcionalno vlogo naselij. Dolgotrajna depopulacija obsežnih gričevnatih in perifernih podeželskih območij ter sočasna koncentracija prebivalstva v urbanih in suburbanih območjih predstavljata pomemben izziv za prostorsko načrtovanje, regionalni razvoj in zagotavljanje storitev. Učinkovito soočanje s temi izzivi zahteva prostorsko prilagojene razvojne politike, ki upoštevajo globoko zakoreninjeno in pokrajinsko pogojeno naravo demografskih sprememb.

Viri in literatura

- Bartol, B. in sodelavci (2023). Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050. Ministrstvo RS za naravne vire in prostor.
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/Strategija_prostorskega_razvoja_2050.pdf
- Drozg, V. (2023). Dravsko polje – rurbana pokrajina. Dravsko polje. Maribor.
<https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/832>
- Horvat, U. (1991). Nekatere značilnosti demografsko ogroženih naselij v severovzhodni Sloveniji. *Geographica Slovenica* 23, 261-278. https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/gis_clanki/GS_2301_261-278.pdf
- Horvat, U. (2019). Demografski razvoj in značilnosti prebivalstva v Halozah. Kulturna pokrajina Haloz. Maribor. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/435>
- Horvat, U. (2020). Prebivalstvo Maribora, razvoj in demografske značilnosti. Maribor.
<https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/407>
- Horvat, U. (2023). Demografski razvoj in značilnosti prebivalstva na Dravskem polju. Dravsko polje. Maribor. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/832>
- Klemenčič, M. (2006). Teoretski pogled na razvojne strukture slovenskega podeželja. *Dela*, 25, 159-171. <https://doi.org/10.4312/dela.25.159-171>
- Klemenčič, V. (1991). Tendence spreminjanja slovenskega podeželja, *Geografski vestnik* LXIII, Ljubljana. https://zgs.zrc-sazu.si/Portals/8/Geografski_vestnik/2_Pred1999/GV_6301_025_040.pdf
- Kušar, S. (2005). Manj razvita območja kot element politike skladnejšega regionalnega razvoja v Sloveniji: pretekle izkušnje in prihodnji izzivi. *Dela*, 24, 113-124. <https://journals.uni-lj.si/Dela/article/view/dela.24.9.113-124>
- Nared, J. in sodelavci (2017). Centralna naselja v Sloveniji leta 2016. *Acta geographica Slovenica*, 57-2. Ljubljana. <https://ojs.zrc-sazu.si/ags/article/view/4606/4720>
- Nared, J. in sodelavci (2019). Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja. Ljubljana. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/Celovita_demografska_analiza_podezelska_urbana_obmocja.pdf
- Natek, K., Žiberna, I. (2004). Naravnogeografske regionalizacije Slovenije. Teorija in praksa regionalizacije Slovenije. Maribor.
- Olas, L. (1990). Izselsjevanje iz Prekmurja. *Zgodovinski časopis* 44, št. 4.
- Perko, D. (1998). Število prebivalcev in njihovo spreminjanje. *Geografski atlas Slovenije*. Ljubljana.
- Ravbar, M. (1997). Slovene cities and suburbs in transformation. *Geografski zbornik* 37. Ljubljana.
https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/zbornik/Ravbar_37.pdf
- Senegačnik, J. (2012). Slovenija in njene pokrajine. Ljubljana.
- SiStat (2025). Prebivalstvo po starosti in spolu, statistične regije, Slovenija, polletno.
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C2001S.px>
- SiStat (2025a). Prebivalstvo po naseljih, podrobni podatki, 1. januar 2024.
<https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/12885>
- SURS, 2013. Pregled po mestnih območjih. *Statistični letopis* 2013.
https://www.stat.si/doc/letopis/2013/32_13/32-01-13.html
- Uradni list RS, št. 19/1999. Uredba o območjih, ki se štejejo za demografsko ogrožena območja v Republiki Sloveniji. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-0939>

Povzetek

Prispevek analizira dolgoročni demografski razvoj SV Slovenije na ravni naselij v obdobju od leta 1869 do 2025 z uporabo zgodovinskih in sodobnih popisnih podatkov. Analiza je pokazala, da so se ključni prostorski vzorci gibanja prebivalstva oblikovali že v zgodnjih fazah demografskega razvoja in da so se kljub pomembnim družbenim in gospodarskim spremembam v veliki meri ohranili do danes. Popisni podatki so razkrili, da časovni potek demografskih sprememb med naselji ni bil enoten, vendar so bile

razlike med ravninskimi in vzpetimi območji skozi celotno obdobje jasno prepoznavne. Ravninska območja so v fazo demografske rasti večinoma vstopila prej, bodisi že ob koncu 19. stoletja bodisi v obdobju industrializacije in urbanizacije po drugi svetovni vojni. V zadnjih desetletjih so ta območja večinoma ohranjala ali povečevala število prebivalcev, predvsem zaradi suburbanizacije in dobre funkcionalne povezanosti z urbanimi središči. Nasprotno so številna naselja v gričevnatih in hribovitih predelih po doseženem demografskem maksimumu v prvi polovici 20. stoletja prešla v dolgotrajno fazo depopulacije, ki se je v sodobnosti še poglobila. Analiza je potrdila, da je sodobni demografski razvoj manj neposredno vezan na fizičnogeografske značilnosti in vse bolj odvisen od selitvenih tokov, prometne dostopnosti in vloge naselij v urbanem sistemu. To je prispevalo h krepitvi demografske rasti v širšem zaledju Maribora in pomembnejših prometnicah, medtem ko Pomurska statistična regija ne izkazuje primerljivih procesov prostorske koncentracije prebivalstva. Raziskava je pokazala, da se SV Slovenija razvija kot demografsko raznolik prostor, v katerem se območja rasti, stagnacije in dolgotrajnega upada prebivalstva prostorsko jasno razmejujejo. Takšna razporeditev odraža kumulativne učinke zgodovinskih, prostorskih in funkcionalnih dejavnikov, tako da so pri obravnavi demografskih izzivov regije potrebni prostorsko prilagojeni in ciljno usmerjeni razvojni ukrepi.